

FORRÁS REFORMÁTUS ÓVODA

OROSHÁZA

HELYI

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2023.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető
  - 1.1 Az óvoda adatai
  - 1.2 Az óvoda jogállása
  - 1.3 A helyi program készítésének alapjai
2. Gyermekkép, Óvodakép
  - 2.1 Gyermekkép
  - 2.2 Óvodakép
3. Az óvodai nevelés feladatai
  - 3.1 Az óvodai nevelés általános feladatai
  - 3.2 Az egészséges életmód alakítása
  - 3.3 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
  - 3.4 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
4. Az óvodai élet megszervezésének elvei
  - 4.1 Személyi feltételek
  - 4.2 Tárgyi feltételek
  - 4.3 Az óvodai élet tervezése, szervezése, időkeretek
  - 4.4 Az óvoda kapcsolatai
5. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai
6. A játék, a tevékenységekben megvalósuló tanulás. a munka és a szabadidős tevékenység
  - 6.1 Játék
  - 6.2 A tevékenységekben megvalósuló tanulás
  - 6.3 Munkatevékenység
  - 6.4 Szabadidős tevékenység
7. Keresztyén szellemű nevelés
8. A komplex foglalkozások rendszere
  - 8.1 A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal
  - 8.2 A külső világ tevékeny megismerése környezeti tartalommal
  - 8.3 Verselés, mesélés
  - 8.4 Rajzolás, mintázás, kézimunka
  - 8.5 Ének-zene, énekes játék, gyermektánc
  - 8.6 Mozgás
9. Tehetséggondozás
10. Boldogságprogram
11. Megemlékezések, ünnepek
12. A program ellenőrzési és értékelési rendszere
13. Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztésének, fejlődésének segítése
14. Gyermekvédelmi feladatok
15. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek – Sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének folyamata
16. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

1.Bevezető

Óvodánk 2002.őszén szülői összefogás eredményeként egy csoporttal nyitotta meg kapuit. Munkánk eredményeként 2004 szeptemberétől , kettő, majd három csoportban szakmailag jól képzett, gyermekek iránt elkötelezett óvodapedagógusok figyelik , irányítják és segítik a gyermekek testi , lelki és értelmi fejlődését. A szülők gyermekeik elhelyezésére olyan óvodát kerestek, amely gyermekközpontú, családi légkörben megfelelő színvonalú nevelést nyújt. Különösen jelentős számukra, hogy gyermekeik ebben az életszakaszban keresztyén nevelést kapjanak.

Pedagógiai koncepciónkat testületünk Krisztust követő elkötelezettsége jellemzi. Ezen túlmenően a gyermekek életfeltételei, mozgásszegény életmódja miatt Keresztyén óvodánk és más fenntartók által működtetett óvoda között a lelki karakterben van a különbség, és ez meghatározza a nevelés szellemiségét.

-A gyermekek életfeltételei mozgásszegény életmódja miatt az **egészséges életmódra nevelés** területén biztosítjuk a **fokozott mozgásigény kielégítését** egyrészt szervezett torna foglalkozásokon, másrészt olyan lehetőségek megteremtésével, melyben a gyermekek szabadon, egyéni elképzelésük szerint mozoghatnak.

-Városunkban kiemelt feladat a **környezetvédelem**, ezért óvodánkban is fokozott figyelmet fordítunk erre. A gyermekek természet iránti fogékonyságának megalapozásához fontos, hogy a gyermekek ismerjék meg **nemzeti hovatartozásukat**, szűkebb lakóhelyük hagyományait, értékes szokásait, **népművészetét**.

-Beszédzavarokkal és kommunikációs képességi problémákkal egyre több gyermek küszködik. Emiatt kiemelt feladatnak tekintjük az **anyanyelvi nevelést**, a kommunikáció fejlesztésével, különböző beszédhelyzetek megteremtésével.

-A hátrányos környezeti és társadalmi hatások megjelenésével fokozottan figyelünk a **gyermekek személyiségi jogainak biztosítására** az óvodai nevelés eszközeivel.

-Az **óvoda és a család közötti jó kapcsolat elmélyítése** érdekében a szülők igényeinek figyelembevételével keressük azokat a lehetőségeket, távlatokat, melyek célunk elérését szolgálják.

Pedagógiai programunk készítésének alapelvei a következők

- a gyermek tevékenységére épülő tanulás,
- a családokkal való együttműködés,
- szükség szerinti segítség és gondozás
- a gyermeki szabadság biztosítása,
- a gyermek egyszeri, egyedi lényének felismerése,
- a gyermeki képességek felelősségteljes fejlesztése,
- Istentől kért bölcsesség,
- Krisztusi szeretet.
- a gyermeket- mint fejlődő személyiséget- szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be
- az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok tiszteletben tartásával: oly módon hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- sajátos nevelés igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit.

1.1 Az óvoda adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése:	Forrás Református Óvoda
Az óvoda pontos címe, telefonszáma:	5900 Orosháza Lehel u. 39.
Az óvoda fenntartója, címe, telefonszáma:	Orosházi Református Egyházközség 5900 Orosháza Könd u. 5. +36-68/412-585
Az óvodai csoportok száma:	3 gyermekcsoport
Az óvoda vezetője:	Tóth Mónika
Alapítás időpontja:	2002. szeptember 01.
OM száma:	200197

1.2 Az óvoda jogállása

Az orosházi Református Egyházközség Orosháza, Könd u. 5. mint fenntartó felügyeli, segíti az óvoda működését. A Forrás Református Óvoda a Magyarországi Református Egyház egyik köznevelési intézményeként működik, annak közoktatási törvénye alapján, mint az intézményes nevelés alapintézménye.

Az óvoda: önálló gazdálkodású egyházi köznevelési intézmény.

Költségvetési támogatást:

- a Magyar Államkincstártól,
- a Magyarországi Református Egyháztól,
- a fenntartó gyülekezettől kap.

Szakfeladata: az Alapító Okiratban is meghatározottak szerint az óvodai nevelés-iskolai előkészítés.

A Református Köznevelési Törvény alapján: keresztyén nevelés

1.2 A helyi program készítésének alapjai:

A program készítésének meghatározó törvényi hátér:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- a 363/2012. (XII.17.) kormányrendelet
- 1997.évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- Tevékenységközpontú Óvodai nevelési program- Fábíán Katalin
- 1995. évi I. törvény A Magyarországi Református Egyház Köznevelési Törvénye
- Alapító Okirat
- Az óvoda Szervezeti és Működési Szabályzata

2. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Óvodánk 2002. szeptember 1-jén kezdte meg működését. A szülők kérése, valamint a Református Egyházzal kialakított kapcsolat jelezte az egyházi óvoda iránti igényt. A szülők gyermekeik elhelyezésére olyan óvodát kerestek, amely gyermekközpontú, családi légkörben megfelelő színvonalú nevelést nyújt. Különösen jelentős számukra, hogy gyermekeik ebben az életszakaszban keresztyén nevelést kapjanak.

A Forrás Református Óvoda 90 gyermek férőhellyel és 12 fő felnőttel működik.

2.1 Gyermekkép

A gyermek Isten ajándéka. Ember, akinek Istentől rendelt jogai vannak, joga van Jézus Krisztus megismerésére, aki ezt mondja: "Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket, és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyeneké az Isten országa". Emellett a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető, önálló személyiség és szociális lény. Fejlődését az Isten által ellátott genetikai adottságok, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. A kisgyermek életében az édesanya és a család semmivel sem pótolható drága kincs. Az óvoda egyrészt folytatja a család nevelő munkáját, másrészt új módon kiegészíti azt. Mivel a gyermekek többsége napjának legnagyobb részét az óvodában tölti, meghatározó szerepe van annak a közegnek, ahová gyermek kerül. Az, hogy milyen lesz a gyermek személyisége, hogy hogyan illeszkedik be az óvodába, a közösségbe, hogy különböző képességei mennyire fejleszthetők ki - jórészt a környezetében lévők szeretetétől, állandó, jóindulatú törődésétől, figyelmétől, időben nyújtott segítségétől függ.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

A gyermekeknek 3-4 éves korban már szükségük van arra, hogy velük azonos korú társakkal megismerkedjenek. A közösségben az óvodapedagógusok védőszárnyai alatt tanulják meg az alkalmazkodást egymáshoz és a felnőttekhez egyaránt. A keresztyén református közösségek a kisgyermeket mindig szívesen várják, és ott krisztusi szeretet és békesség veszi körül őket. Itt ízlelik meg a barátság édes ízét, az együtt játszás gyönyörűségét, a szeretet és összetartozás örömét, a közös munkálkodás sikerélményét. A kisgyermek életkorából adódóan érdeklődő, nyitott, telve van tevékenységvágygal, tudni akarással, tapasztalási kedvvel, segítőkészséggel.

Óvodánkban mindent megteszünk annak érdekében, hogy gyermekeinkben ezek a tulajdonságok felszínen maradhassanak, és tovább fejlődhessenek. Gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek derűs, családi légkörben, bátran és biztosan megnyilatkozhatnak és megtapasztalhatják az őket körülvevő világot, megérezhessék Jézus Krisztus szeretetét. Fontosnak tartjuk, hogy a ránk bízott gyermekek személyiségét sokoldalúan, harmonikusan fejlesszük, hozzájáruljunk tehetségük kibontakoztatásához, az esetleges hátrányok leküzdéséhez, biztosítsuk az Evangélium szerinti nevelést, a keresztyén hitben való nevelés-tanítás első lépcsőfokaként. Mindent megteszünk azért, hogy gyermekeink kiegyensúlyozott, derűs, önmagukban bízó, nyílt, érdeklődő, erkölcsi és szociális érzelmekre érzékeny, tanulni szerető emberekké váljanak.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akiknek szívéhez szeretettel közeledhetünk, mert közel engednek, és viszont szeretnek. Minden ember legfontosabb vágya szeretni, és szeretve lenni. "a világon minden változik, egyetlen biztos pont, egyetlen mentsvára az embernek Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek."

2.1 Óvodakép

Óvodánk az Orosházi Református Egyházközség által fenntartott köznevelési intézmény. Pedagógiai koncepciónk az óvoda természeti, társadalmi környezete, valamint a keresztyén szellemiség határozza meg. Ezen túlmenően a gyermekek életfeltételei, mozgásszegény életmódja miatt az egészséges életmódra nevelés területén biztosítjuk a fokozott mozgásigény kielégítését egyrészt szervezett tornafoglalkozásokon, másrészt olyan lehetőségek megteremtésével, melyben a gyermekek szabadon, egyéni elképzelésük szerint mozoghatnak. Városunkban kiemelt feladat a környezetvédelem, ezért óvodánkban is fokozott figyelmet fordítunk erre. A helyi környezeti adottságaink lehetővé is teszik, hogy a gyermekek a természetben pozitív szokásokat, viselkedési normákat sajátítsanak el. Beszédzavarokkal és kommunikációs képességi problémákkal egyre több gyermek küszködik.

Emiatt kiemelt feladatnak tekintjük az anyanyelvi nevelést, a kommunikáció fejlesztésével, különböző beszédhelyzetek megteremtésével.

A hátrányos környezeti és társadalmi hatások megjelenésével fokozottan figyelünk a gyermekek személyiségi jogainak biztosítására az óvodai nevelés eszközeivel.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Az óvoda és a család közötti jó kapcsolat elmélyítése érdekében a szülők igényeinek figyelembevételével keressük azokat a lehetőségeket, távlatokat, melyek célunk elérését szolgálják.

Óvodánk nevelőtestülete pedagógiai munkáját keresztyén felelősséggel, hitbeli elkötelezettséggel végzi. Az óvodában dolgozó felnőttek mélyen átérzik az egyházi óvodai nevelés felelősségét, fontosságát.

A gyermek utánzási hajlamáról következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. A gyermek és a felnőtt aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel.

Tudomásul vesszük, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az Orosházi Református Egyházközség **Forrás Református Óvodája** köznevelési feladatellátása **minőségén**, a családokkal együttműködő, **egészséges életmódra**, az **egyéni lehetőségeket maximálisan figyelembe vevő**, az **önálló életvitelt és társadalmi beilleszkedést megalapozó**, a **keresztyén értékeket közvetítő**, az **új befogadására nyitott** közösségekkel megvalósított nevelő-oktatómunka valamennyi folyamatát érti.

Ezért elkötelezi magát minden belső és külső tevékenységében, hogy partnerei igényeit minél teljesebb körben igyekezzon kielégíteni.

Ennek érdekében **elkötelezettek vagyunk** a következőkben:

- A Református Egyház törvényi elvárásainak és a társadalmi igények, kihívások rugalmas egységének megtalálása.
- Imádsággal, eredményes nevelő-oktató munkával a keresztyén közösség nevelő erejét használjuk ki.
- A családdal és a gyülekezettel egymást segítő nevelési szintér alakuljon ki, és működjön együtt.
- A gyermek egyéni képességeinek messzemenő kibontakoztatása.
- A hatékony munka érdekében az új módszertani ismereteket intézményi szinten multiplikáljuk, és alkalmazzuk.

Forrás Református Óvoda nevelőtestülete

Az óvodai nevelésünk célja

3-7-8 éves korú gyermekek személyiségének sokoldalú, harmonikus fejlesztése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, a hátrányok csökkentése, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, mindezt a test a lélek és az értelem egységének megvalósításával. A teljes gyermek nevelése **keresztyén értékrend alapján.**

Keresztyén nevelés

Ökumenikus nyitottságú, református szellemű nevelés. Lelki nevelés a gyermekek személyiségének kibontakoztatásával az érzelmi élet kiteljesítésével, a pozitív személyiségjegyek erősítésével.

3.1 Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladatai a személyiségfejlesztés területén

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- **egészséges életmód kialakítása** területén abból indulunk ki, hogy a test a Lélek temploma,
- **az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés**, az érzelmi nevelés és szocializáció biztosításánál a keresztyén erkölcsöt tartjuk szem előtt,
- **az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**, az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósításánál a Biblia üzenetét is közvetítjük, és nagy hangsúlyt fektetünk az anyanyelvi nevelésre,
- **az óvodában biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül.** Így alakulhat ki az óvodapedagógus közvetítő személyén keresztül a gyermeki bizalom kiépítése Isten, mint mennyei Atya felé,
- a **Biblia** mindig a példaadás tanítási segédletével dolgozik, példaképeket mutat be, és bátorít, hogy kövessük azokat,
- a cselekvés normáit kifejező törvények Evangéliummal együtt megjelenítése,
- a keresztyén magatartásforma, viselkedési stratégia alakítása eredményeként alakuljanak ki a gyermek erkölcsi tulajdonságai (együttérzés, segítőkészség), fejlődjenek akarati tulajdonságai (önállóság, kitartás, feladattudat).
- segítse elő, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépségekre, tisztelje és becsülje azt.

- Munkánk során tekintettel vagyunk a gyermek életkori testi-lelki igényeire. Tudjuk, hogy a testi jó közérzet nem csupán a szervezet jó működését jelenti, hanem nagymértékben függ a lelkiállapottól is.

3.2 Az egészséges életmód alakítása

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek napjainak legyen életritmusa. Az egészséges környezetben lehetőségekhez képest legtöbb időt a szabadban töltse, mozogjon, játsszon. Az egészségügyi tevékenységeit igényes, gondoskodó környezetben végezze. Legyen módja változatos mozgásformák kipróbálására, gyakorlására. Merje problémáit személyes, bensőséges kapcsolatban megosztani az óvónőjével.

Várható eredmények 5 éves korban:

- önállóan tisztálkodnak
- fésülködnek
- önállóan fogat mosnak
- étkezéskor szednek maguknak
- segítséggel töltötenek a kancsóból
- ügyelnek az asztal rendjére
- segítséggel öltözködnek

Várható eredmények óvodáskor végére:

- a folyamatos gondoskodás eredményeképpen: a gyermekek ismerik és önállóan végzik az egészségügyi tevékenységeket,
- testi szükségleteiket kulturáltan, önállóan tudják kielégíteni,
- kialakul bennük az esztétikus étkezés igénye,
- ügyelnek környezetük rendjére, tisztaságára,
- megfelelő önállósággal, mozgáskultúrával rendelkeznek, mely alkalmassá teszi őket az iskolai rend elfogadására.

3.3 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodás korú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége, ezért nagyon fontos, hogy az óvodában biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül. Így alakulhat ki az óvodapedagógus közvetítő személyén keresztül a gyermeki bizalom kiépítése Isten, mint mennyei Atya felé. Az óvodáskor döntő korszak a gyermek életében. Ekkor a személyiségformálódás és a szocializáció párhuzamosan valósul meg. A gyermekeknek ebben az életszakaszban szilárd értékrendre, mintára, követhető modellre van szükségük. Ebben a korban a gyermek pozitív érzelmei, élményei gyakoribbak, mint a negatív élmények hatásai. A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő, közös tevékenységek gyakorlása, a cselekvés normáit kifejező törvények Evangéliummal együtt megjelenítése. A keresztyén magatartásforma, viselkedési stratégia alakítása eredményeként alakuljanak ki a gyermek erkölcsi tulajdonságai (együttérzés, segítőkészség), fejlődjenek akarati tulajdonságai (önállóság, kitartás, feladattudat). Segítse elő, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépségekre, tisztelje és becsülje azt. Ezért olyan óvodai élet szervezése kívánatos, amely segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését. Az óvodás korú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége, ezért nagyon fontos, hogy az óvodában biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül. Így alakulhat ki az óvodapedagógus közvetítő személyén keresztül a gyermeki bizalom kiépítése Isten, mint mennyei Atya felé.

Feladataink:

- az egyetemes keresztyén erkölcsi- etikai értékek közvetítése a gyermekek felé, a gyermekeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék,
- mindennapokban a szeretetteljes elfogadásra a megértésre, a másság elfogadására, együttműködésre nevelés,

- az óvónő legyen modell, adjon követésre méltó mintát a gyerekeknek,
- az érzelmi zavarok tompítása, leépítése.

Fontosnak tartjuk, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék a gyermekeket. Az óvodapedagógus – gyermek, gyermek - gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze. Az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, engedjen teret énérvényesítő törekvéseinek. Az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse társas szükségleteit, nevelje a gyermeket a másság elfogadására.

Az igazi kereszténységhez alapvetően hozzátartozik a „megbékélt sokszínűség”! Az óvodás gyermek lelkiállapota, beállítottsága teljesen ráhagyatkozó, önmagát fenntartás nélkül szüleinek, környezetére bízva. Ha kölcsönös szeretet uralkodik a családban, az óvodában dolgozó felnőttek között, ezt szívja magába.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Várható eredmények 5 éves korban:

- önállóan alkalmazza a korábban kialakult szokásokat
- a vendéget köszönti
- rendetlenséget észreveszi és részt vesz megszüntetésében
- elfogadja az óvónő kérését, útmutatását
- szívesen segítenek egymásnak
- türelmesek egymással

Várható eredményeink az óvodáskor végén:

- a kialakulóban lévő alapvető erkölcsi szokásokat, keresztényen erkölcsiséget természetesen gyakorolja a gyermek,
- alakuljon ki feladattudata, felelősségérzete az óvodás évek végére, amelyben megérti, hogy olyan emberré kell válnia, aki tudja, hogy reá is bízott világban él és felelős embertársaival együtt a teremtett világért,
- a vallásos élmények megélése segítse abban, hogy később keresztényen emberként tudjon élni,
- a család értékrendjének formálása az egyházi nevelés, a családgondozás, lelki gondozás lehetőségeivel valósuljon meg,
- az együttműködés a gyermekek további életminőségének megalapozása érdekében az iskolában folytatódjon.

3.4 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az **anyanyelv** a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll. Ha tehát az anyanyelvi nevelés feladatait fontosnak tartjuk és a gyermeket nyelvi fejlesztésben részesítjük, nemcsak tisztábban és jobban fog beszélni, hanem a gondolkodása is fejlődik. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. A rossz kifejezőképességgel rendelkező, beszédében gátolt gyermek gondolkodási képességét nem tudja megfelelően használni. Ugyanakkor egy kevésbé intelligens gyermek jó kifejezőképesség birtokában jobb teljesítményt képes felmutatni. Ezért fordul elő gyakran, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket gyakran teljesítménye alatt értéklik. Minden gyermek beszédét meghatározza az otthoni nyelvi környezet. Az óvoda fejlesztési feladatainak tehát a család, a környezet megismeréséből kell kiindulni és a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást kifejteni. A fejlesztésnek a gyermek élményeihez kapcsolódva és tapasztalatszerzéssel egybekötve lehet értelme. Az óvodapedagógusnak arra kell lehetőséget biztosítani, hogy nyugodt légkörben életszerű helyzetekben minden gyermek beszélhessen arról, ami érdekli, ami foglalkoztatja. Semmiféle türelmetlenség vagy a gyermek korlátozása nem megengedhető az anyanyelvi nevelés során. Az óvoda tevékenységgel gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. Ilyen körülmények között a gyermekek szívesen és gyakran beszélnek. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre, de célszerű a hétfői napokon erre külön is tekintettel lenni, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot mondják el a gyermekek. A környezet példamutató, tiszta és szép beszéde mintát nyújt, ösztönzést ad a kisgyermeknek a beszédre. Különösen fontos, hogy az óvodapedagógus ügyeljen beszédének stílusára, a hanglejtés, a dinamika, a hangsúly megfelelő alkalmazására. Beszéde legyen érthető, egyszerű és világos. Figyeljen arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Ne vegye el a gyermekek kedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel a folyamatos beszédétől. Dicsérje és biztassa a bátortalanabb gyermekeket, serkentve őket a beszédre. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan kísérelje figyelemmel. Figyeljen arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlósággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén kérje szakember segítségét.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- Beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása
- A beszédöröm biztosítása: arra nevelni a gyermekeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására
- Képesé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni
- A gyermek szókincsének folyamatos bővítése
- A beszédszínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni
- Beszédmegértés fejlesztése
- Beszédtechnika fejlesztése, a helye kiejtés gyakorlása
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- A beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása

A gyermekek az **értelmi nevelés** során eltérő tapasztalataik alapján különböző szinteken fejlődnek. Célunk a gyermekeket Istennel való kapcsolatra segíteni, a keresztyén hit érzelmi többletével és a korosztálynak megfelelő ismeretek közvetítésével. Bár az óvodás gyermek még nem ismer külön vallásos témákat, mégis ebben az életkorban dől el, hogy később tudatosan is el tudja-e majd fogadni Isten szeretetét, a Szentlélek naponkénti vezetését. Segíti munkánkat a gyermek természetes kíváncsisága, csodaérzéke, az érzékelésen alapuló tapasztalás élménye, felfedező és kísérletező kedve, amely ösztönzi arra, hogy kifejezhesse elképzeléseit, s a világ felfedezésében teljes személyiségével legyen jelen.

Fejlesztő programunkban minden gyermekben – akár kiemelkedő képességgel bír, akár átlagos, vagy lassabban haladó – igyekszünk kialakítani azokat a képességeket, amelyek alapján örömet jelent számára a tanulás, önfejlesztés.

Feladataink:

- ismeretek nyújtása a természetről, környezetről, a művészetről, az emberről és Isten teremtő-gondoskodó szeretetéről:
- játékos helyzetek, tanulási alkalmak teremtése, amelyek fejlettségi szintjüknek megfelelőek,
- megfelelő idő és lehetőség biztosítása a kommunikációra, kooperációra, próbálkozásra, tévedésre és újrakezdésekre szankciók nélkül,
- értelmi képességeinek fejlődése megfelelő énkép kialakulását segítse elő,
- a gyermek érdeklődésének, fejlettségének megfelelően választhasson a felkínált tevékenységek, megvalósítási módok között.

Tudjuk, hogy az óvodás gyermek számára a tanulásban nem a racionális elem az elsődleges. Hozzá közel, a hitelesen és meggyőződésből közvetített ismeret áll. Ez az óvónőre ró különleges felelősséget. Semmilyen felismerést, ismeretanyagot nem lehet személyes hit és meggyőződés nélkül átadni. Keresztyén nevelésünk szellemisége, mint ahogy az értelem fejlesztése, az óvoda egész napját áthatja.

Várható eredmények 5 éves korban:

- alakuljon ki elemi tájékozottsága a személyére és környezetére vonatkozóan (saját név , szülő neve, testvérek száma, neve)
- ismerjen fel ok –okozati összefüggéseket
- ismerje fel a rész-egész kapcsolatát
- tudjon párosítani, kapcsolatot felfedezni
- ismerje és különböztesse meg az irányokat

Várható eredmények óvodáskor végére:

- óvodásaink egy-egy témakör több szempontú feldolgozása során komplex ismeretre tesznek szert,
- tapasztalataikat aktívan befolyásolják, ezzel gondolkodási képességeik konstruktívan fejlődnek,
- maradandó tudásra tesznek szert, melyet az élethelyzetekben való tanulás biztosít,
- egyéni képességeik fejlődése során énképük, a teremtett és a láthatatlan világhoz való viszonyuk életkoruknak megfelelően alapozódik.

4.AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

4.1. Személyi feltételek

Programunk indításához a személyi feltételek adottak. A jelenlegi óvodapedagógusi és dajka létszámmal nevelési feladatainkat elvégezhetjük. Az óvónők –keresztyén emberek, élő kapcsolatban állnak a Szentháromság Istennel- munkáját lelkipásztor és hitoktató segíti. Az óvodapedagógus modellt, mintát jelent a gyermekek számára. A nem pedagógus alkalmazottnak is hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Felsőfokú képesítéssel rendelkező óvodapedagógusok száma:	7 fő
Pedagógiai asszisztens:	1 fő
Nevelést segítő dajkák száma:	4 fő

Óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakemberek közreműködésével zajlik.

4.2 Tárgyi feltételek

Óvodánk épülete a város központjában található, melyet a Tiszántúli Református Egyházkerület 2004.januárjában vásárolt meg. Három óvodai csoportszobával, három gyermekmosdóval, tornaszobával és kiszolgáló helyiségekkel rendelkezünk. A gyermekeknek megfelelő mozgásterük van a csoportszobában illetve az óvoda udvarán.

Az óvodai épületek díszítésekor igazodunk a keresztyén szellemiséghez: egyszerű és esztétikus. Az igével való találkozás lehetőségét, bibliai történetek (példázatok) jobb megértését, az elmélkedést segíti a csoportszobákban erre a célra kialakított, meghitt sarok. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezéseit oly módon alakítottuk ki, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét. Törekedtünk arra, hogy berendezési tárgyaink megfeleljenek a változó testméreteknek, ezzel biztosítva a gyermekek egészségének megőrzését, fejlődését. A gyermekek által használt tárgyi eszközöket a számukra hozzáférhető módon helyeztük el. Intézményünk megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak.

4.3 Az óvodai élet tervezése, szervezése, időkeretek

Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben, tudatosan számításba vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is eltérő szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és a tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban, gondoljuk át, de konkrét formában hetente tervezünk. Így lehetőségünk nyílik a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A heti ütemterv egyben a napi vázlatot is adja, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. A gyermekek fejlődési üteméről folyamatos feljegyzéseket vezetünk. A fejlesztés módszere: egyénre szabott, differenciált fejlesztés. Az óvodapedagógus dönti el, hogy kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. Figyelembe vesszük a gyermek fejlettségi szintjét. Feladataink közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése.

A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítjuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, derűs légkört. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A gyerekek lehetőség szerint minél több időt töltsenek a szabadban. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirend általános időkeretei:

Játék és szabadidős tevékenység:	5 óra
Étkezés, pihenés:	3 óra
Öltözködés, tisztálkodási tevékenység:	1,5 óra
Komplex foglalkozások:	0,5 óra

A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend általános tartalma:

Hétfő:	mindennapos testnevelés, mese-vers	hittan
Kedd:	mindennapos testnevelés, mese-vers	matematika
Szerda:	mindennapos testnevelés, mese-vers	művészeti tevékenységek
Csütörtök:	mindennapos testnevelés, mese-vers	külső világ tevékeny megismerése, hittan
Péntek:	mindennapos testnevelés, mese-vers	művészeti tevékenységek

A játék, a munka és a tanulás színterei nem különülnek el az egyes tevékenységekben, hanem komplex módon biztosítják a gyermek fejlődését.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- heti nevelés – tanulási tervekészítés,
- hetirend, napirend összeállítása,
- a gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése,
- a nevelőmunka folyamatos értékelése.

Kooperációra és kommunikációra nevelés

A társas együttélés, a közös tevékenységek megkívánják a következő személyiség-tulajdonságok hangsúlyosabb megalapozását:

- másokat toleráló magatartás,
- együttérzés, segítőkészség,
- megértés, azonosulás,
- az egyéni szükségletek felismerése és az érvényesítést szolgáló megegyezések stratégiájának elsajátítása.

4.4 Az óvoda kapcsolatai

Óvodánk kapcsolatrendszerének elvei, megvalósulása

Óvodánk a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja gyermekeinek fejlődését. A nyitott óvoda szemlélete, nemcsak a munkatársak felé jelent nyitást. Legalább olyan fontos szerepet játszik benne a családok irányába történő odafordulás, hiszen a gyermekek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó jelentőségű a közösség. Óvodánk az otthonossággal, a derűs, szeretetteljes bánásmóddal kívánja megteremteni a családi légkört.

Minden család közvetít valamilyen értéket gyermeke felé, még akkor is, ha nem minden funkcióját teljesíti maradéktalanul. A szülők erejét gyakran meghaladja a problémáik megoldása, ezért jelenthet nagy segítséget a családokkal kialakított egyenrangú nevelőtársi viszony.

A jó partnerkapcsolat segít abban, hogy az óvónő, a lelkes támasz, segítőtárs legyen a gyermek nevelésében. Szükséges ilyen módon a napi kapcsolattartás, hogy a szülők teljes mértékben tájékozottak legyenek a gyermekükkel történt aktuális eseményekről.

Programunk lényeges eleme a szülők bevonása az óvodai életbe, és pedig tanácsok, segítségnyújtás, együtt munkálkodás révén, tevékenyen részt vehetnek az óvoda mindennapjában, a csoportszobák átrendezésében, az óvoda udvarának átépítésében. Ilyen módon a szülők közvetlenül is megélik az óvodai élet történéseit, s ezáltal megnő a felelősségérzetük intézményünk iránt.

A szülők, gyermekek, óvónők együtt munkálkodása olyan közös élményforrás, öröm, melynek pozitív hatása maradandóan kihat az óvodás évekre.

A kapcsolattartás számtalan formái között kiemelt jelentőségűek azok a találkozások, amelyeken a gyülekezet lelkészével beszélgetnek a szülők, illetve az óvodapedagógusoktól közvetlenül kaphatnak információkat az egyházi óvoda munkájáról, fejlődési lehetőségeiről. Így válik teljessé nevelőmunkánk, így valósul meg a családgondozás is óvodánkban. Az egyházzal való kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás azt célozza, hogy a gyermekek számára a gyülekezet ne legyen életidegen, hanem a mindennapi élet részévé válhasson. Minthogy az egyház, a vallás mindig is természetes része volt az emberi életnek. Nagyfokú empátiát, segítő szeretetet igényel a családok értékrendjének átformálása az anyagiak felől a lelki értékek felé. Célunk, hogy a gyermekek lelki nevelése során a családoknak legyen módjuk az egyházzal a gyülekezettel való találkozásra is. A magyarországi református óvodákkal, mint társintézményekkel folyamatos kapcsolattartásra törekszünk. Tervezünk szakmai továbbképzéseket, találkozásokat egymás intézményeiben. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Hivatalos kapcsolatrendszerünkben partnereink:

- a Magyarországi Református Egyház Zsinati Oktatásügyi iroda,
- a Tiszántúli Református Egyházkerület Tanügyi Hivatala,
- a Magyar Államkincstár Békés megyei Területi Igazgatósága,
- a Nevelési Tanácsadó,
- a Családsegítő Szolgálat,
- a Gyermekjóléti Szolgálat,
- a Polgármesteri Hivatal gyámügyi –valamint kulturális

osztálya, Egészségügyi szervekkel:

- védőnő,
- gyermekorvos,
- ÁNTSZ.

A város többi óvodáival, iskoláival szakmai kapcsolat kialakítására törekszünk. Az intézményekkel való ismerkedésre nyílt napokon, kölcsönös látogatások alkalmával nyílik mód. Fontosnak érezzük óvodásaink érzelmi előkészítését az iskolai életre.

A város művelődési intézményeivel kapcsolatot tartunk a gyermekek részére szervezett kiállításokon, programokon, rendezvényeken rendszeresen részt veszünk.

Az óvoda-család kapcsolata

Az óvoda kapcsolata a családdal és más szervezetekkel elősegíti a nevelőmunka eredményességét. A legfontosabb az óvoda, család együttműködése, mert az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. A kapcsolattartás egyik óvodai szervezete a Szülői Közösség.

Szülő, pedagógus, gyermek együttműködésének formái

Beíratás

A két nevelési szintér bizalomelvű együttműködésének alapjai a beíratáskor kezdődnek.

Elvünk az, hogy már ekkor érezze a szülő: gyermekét szívesen fogadjuk, szeretetteljes légkör veszi majd körül, biztonságban tudhatja. Ennek jegyében fogadjuk a szülőket és az esetlegesen érkező gyermekeket is.

Családlátogatás rendszere

Beíratás után, óvodába lépés előtt - gyermek otthoni környezetének megismerése, anamnézis felvétele, érzelmi kapcsolatok alapozása.

Óvodai élet folyamán szükség szerint - problémás esetekben.

Szülők tájékoztatása

Napi kapcsolattartás

Fogadó óra - havonta egy alkalommal

Szülői értekezlet - nevelési évente három alkalommal (kiscsoportban egy alkalommal megismertető, utolsó évben egy alkalommal iskolai megismertető tanítónő közreműködésével)

Családi tevékenységek - szokásrenden alapuló, családdal közösen tervezett és megvalósított ünnepi alkalmak (születésnapok, farsang, adventi előkészületek, kirándulások)

Közös rendezvényeink

Hagyománnyá tettük, sikeres kezdeményezéseken alapulva a család-óvoda közötti közös sportnapokat, közös ünnepi készülődéseket.

Az óvoda és a gyülekezet kapcsolata

A gyülekezet a közösségben élő hívők összessége, ahol a gyermekeknek is helyük van. Itt a gyermek tapasztalatot szerez arról, hogy a felnőttek óvodai élményeihez hasonlóan bizalommal, szeretettel, és alázattal fordulnak Isten felé. Itt újra találkozik az óvodában hallott bibliai történetekkel. A gyülekezet ismerve a református óvoda nevelőmunkáját, felismerve az ott folyó szolgálat fontosságát, segíti az óvodapedagógusok feladatát. A közös áhítatok szervezésével a szülők gyülekezethez való közeledését segítik elő.

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül, valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

- Játék és tanulási tevékenység
- Társas- és közösségi tevékenység
- Munkatevékenység
- Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásában sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl. a sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért, másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

6.A JÁTÉK, A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS, A MUNKA ÉS A SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG

6.1 Játék

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket.

Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újra élheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás; melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett "játékos módszerekkel" nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk.

A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a "szellemi alkotást" is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal, helyettesíti azokat.

Minden gyermeki tevékenység - beleértve a játékot is - felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, mivel köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együtt játszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni.

A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén, indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet az, amit a kisgyermek fel fog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével, teljesezhet ki. A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, élményszerzési lehetőségeket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítania.

Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermek játékában. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetéből hoz az óvadás, vagy legyen az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakban vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot. A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben, a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együtt játszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményezőkézség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá-fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy-egy játéksituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együtt játszás a gyermekekkel

6.2 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban.

A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek.

A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából.

Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek a gyermekek hatással, lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csirái, hogy később örömmel tanul-e a gyermek. Képes lesz-e saját motiváltságból kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni.

A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát, és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, féltőssé, visszahúzódóvá válik, alul értékeli önmagát, és alatta marad saját teljesítőképeségének.

Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével. A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában egyaránt megoldhatók a napi élet bármely mozzanatában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban:

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás)
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképeségét is megismerheti

6.3 Munkatevékenység

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás. A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;

-a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejti ki a már említett nevelő-fejlesztőhatást.

Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében.

A gyermek éppúgy élvezi a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekekre kényszerített feladat legyen. Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt - testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása - a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá. A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A munka konkrét tartalmát nem tartjuk szükségesnek körülhatárolni, hiszen attól függ, hol és milyen körülmények között működik az óvoda.

Községben és falun nyilván több lehetőség adódik az óvoda udvarán kertet létesíteni, kisállatokat, halakat, növényeket gondozni, gesztenyét vagy más terméseket gyűjteni stb. Városban is megteremthetők ezek a feltételek, de ott egészen más körülmények és adottságok között. Arra azonban mindenütt van lehetőség, hogy a gyermekek tisztán tartsák saját környezetüket, közösen megjavítsák, megtisztítsák játékaikat, hogy maguk rendezzék be a csoportszobákat, Maguk díszítsék fel a termet stb. A munkára nevelés általános értelemben, magában foglalja a termelést, a gazdálkodást is, azaz a valódi értékteremtő képességek fejlesztését. Nekünk az óvodában ennél kevesebbel kell megelégednünk, azonban ez nem jelenti azt, hogy ne tudnánk megismertetni a gyerekeket a munka társadalmi értékével. Vegyük például azt, amikor a gyerekek a szülők segítségével papírt gyűjtenek és a pénzből kirándulni vagy fagylalozni viszik az óvodásokat. Véleményünk szerint az udvari munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. Fontosnak tartjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és az udvari munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának.

Tavasztól-őszig lehet tevékenykedni az udvaron és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szereznek a gyermekek. Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal és azok bármikor hozzáférhető módon, szabadon a gyermekek rendelkezésére álljanak.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.
- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhesék azokat.

6.4 Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell eljuttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek.

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállótlanság helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétűsége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdni. Az óvodában persze sajátosan - az iskolától eltérő módon - értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. Elsősorban a délutáni időszakban jut idő arra, hogy a gyermekek az óvónők által felkínált lehetőségek közül (pl. bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játéktanulás, sakk, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás, stb.) közül szabadon választhassanak.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését
- Pihenőidőben és a délután folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére

7.KERESZTYÉN SZELLEMI NEVELÉS

Hitoktatás óvodánkban

Az óvodai hitoktatás nevelési rendszerünk alapját jelenti. A lelki nevelés, a teljes személyiségformálásának alapvető eszköze. A családból először kilépő gyermekben a mintakövetés, a fogékonyság igen erőteljes, ezért van óriási jelentősége annak, hogy lehetőséget teremtünk a keresztyén értékrend megismerésére, elsajátítására.

A lelki hatások, melyek a gyermekeket ebben a nevelési rendszerben érik, egész további életükre nézve nagy jelentőséggel bírnak! Ugyanakkor a gyermekek olyan információkat visznek haza a vallásos nevelés során, amely a fiatal szülőket sem hagyja érintetlenül. Azok a szülők, akik az egyházi nevelést választják, a „jó utat követik” még úgy is, ha ők a hit világától esetleg eddig távol éltek.

Ezért missziós feladat az egyházi óvoda ügye!

Az óvodai hittan foglalkozások alapja az a bibliai törzsanyag, amely a református óvodai nevelés keretprogramjában található. A vallásos nevelés, az együttes imádság a társakkal, a felnőttekkel olyan pozitív élmény a kisgyermek számára, melyek transzcendens kapcsolatát erősítik. Ha a gyermek életéből hiányoznak a vallásos élmények, élete szegényebbé válik. A személyes szeretetkapcsolat nélkülözhetetlen a hitoktató és a gyermekek között. E nélkül nincs meg az az érzelmi beállítottság, amellyel vezetni tudjuk őket az életúton.

A gyermekek lelki szükségleteinek kielégítése:

Időrendben megelőzi a hittan-foglalkozásokat, a beszoktatás idején történő rövidebb-hosszabb találkozás a kicsikkel. Az óvodapedagógus ismerkedik, beszélget, játszik, énekel a gyerekekkel. Közben megtörténik a lelki összehangolódás is. Így válnak lelki közösséggé, amelyben folyamatosan kell kezelni az egyéni és közösségi lelki jelenségeket, konfliktusokat. A lelkileg sérült gyermekért ebben a korban még nagyon sokat tehetünk. (Például: hátrányos helyzet, ingerszegény, szeretetlen otthoni hatás kompenzálása)

Ebben a korban alakul ki a gyermek lelki magatartása. Az óvónő és a hitoktató tehet azért, hogy a gyermek ne maradjon magára örömeivel, félelmeivel. Ebben az életszakaszban kell megtanulniuk, hogy lelki szükségleteiket hogyan lehet helyesen kielégíteni, levezetni. A gyermek a lelkész segítségével élheti meg, hogy a templom a hitélet színtere.

A magvetés korszaka ez!

Az egyházi esztendő színes világában élve a mindennapok során a Biblia megismerése a gyermekek életkorának megfelelően – a leghatásosabb tartalmi eszközünk.

Fontos, hogy a jól megválasztott bibliai történet élményt nyújtson óvodásainknak, motiválja őket, segítse a belső képalkotást, cselekvő és gondolati aktivitásra serkentsen őket. A megismert történetek során olyan ismeretekre, tapasztalatokra tehetnek szert, amelyekre csak a hittan foglalkozásokon van lehetőségük.

A tanítandó bibliai anyag és a földi életre vonatkozó ismeretek egymást kiegészítik, gazdagítják. Ismerve a gyermekek családi hátterét a „szituációt” amelyben élnek, egy-egy történet segítségével a lelki gondozást is megvalósíthatjuk.

Egyházi óvodánkban a lelkész jelenléte nélkülözhetetlen a nevelés során. A nevelőtestület külső tagja, aki nem csak a családgondozásban, hanem a felnőtt közösség lelki-gondozásában is tevékenyen részt vesz.

Hittan foglalkozások

A „teljes világról” adnak információt, ugyanakkor világos útmutatást is egy-egy történet bemutatásakor a gyermekeknek a helyes emberi viszonyulásokra, a keresztyén értékrend követésére. Érzelmi megerősítést kapnak, megoldást arra, ha problémáik, szorongásaik vannak. A közösségben gyakorolt elcsendesedés, imádság a hitre nyitottságot készíti elő.

Áhítatok

"A hitben élő ember számára az imádság a lélek lélegzetvétele, nélküle elerőtlenedik az ember, elhal a szív."

Az óvodába járó gyermekek közül kevés gyermeknél számíthatunk arra, hogy az első imádságélményét édesanyjától, vagy esetleg nagyszülőjétől kapta. Többségük az óvónőtől vagy a lelkésztől hallja először.

Mivel a gyermekáhítatok az óvónők aktív közreműködését igénylik, bevezetése fokozatos feladatot igényel, mely az előttünk álló évek feladata lesz.

Módszertanilag akkor járunk el helyesen, ha a gyermekek óvodába érkezése után, de még elmélyült játéktevékenysége előtt kezdjük meg a reggeli áhítatot. Az óvónő legyen türelmes, és bizalmat sugárzó a gyermekekkel.

Ebben a meghitt légkörben a gyermekek megtapasztalják, hogy Istennek elmondhatják gondjaikat, örömeiket, és nála vigasztalást találnak. Óvodáskor végére a gyermekekben belső igényként alakul ki az Úrral való kapcsolattartás.

Nem csak a gyermekáhítatok, hanem egyéb más szervezett alkalmak is lehetőséget biztosítanak a közös imádságra. A gyermekek születésnapján, templomlátogatás, gyülekezeti összejövetelek alkalmával is mód nyílhat erre.

A gyülekezeti alkalmak megfelelő lehetőséget biztosítanak arra, hogy a szülőket ide meghívva, együtt éljük át Isten mindenhatóságát.

Az óvodáskor végén az egyházi szimbólumok jelentését megértik és a már konkrét fogalmi gondolkodásuk segítségével képesek meg is fogalmazni magasabb rendű érzelmeiket, hitélményeiket.

A jövő évezred nemzedékét neveljük. A magyarság további sorsának alakulása alapvetően attól függ, hogy mennyire vagyunk képesek felismerni és továbbadni a legfontosabb hírt, az evangélium örömhírét a gyermekeknek és az is, mennyire tudjuk az egyetemes keresztyén értékeket közvetíteni, a legkisebbek között végzett szolgálat mélységes felelősségével.

„Boldog az a nemzet, amelynek Istene az Úr, az a nép, amelyet örökségül választott!”

/Zsolt. 33,12/

Óvodai munkaterv kis, középsős és nagycsoportos gyerekek részére

A lelki nevelés megvalósításának lehetőségei:

- óvodai foglalkozások, áhítatok, csendes percek,
- spontán adódó nevelési helyzetek (játékidőben, szabadidőben),
- gyülekezeti alkalmak (szeretetvendégség stb.),
- templomlátogatás.

A tanítandó bibliai törzsanyag:

Kis és középsős korú gyermekeknek ajánlott

Október	2.hét	Teremtés 1 Móz.1,24
	3.hét	Bűneset 1 Móz.3,1-24
November	1.hét	Az özönvíz 1Móz.6,7-9
	2.hét	Mózes születése 1 Móz.2
	3.hét	Dávid és Góliát 1 Sám.17
	4.hét	Ismétlés
December	1.hét	A megígért Szabadító, Jézus Krisztus Visszapillantás a Teremtés történetéig.
	2.hét	Jézus születése Lk. 2
	3.hét	Dávid és Góliát 1 Sám 17
	4.hét	Óvodai szünet
Január	1.hét	A 12 éves Jézus a templomban Lk.2,41
	2.hét	Jézus megkeresztelkedik a Jordán folyóban Mt 3,13
	3.hét	Péter halfogása Lk 5
	4.hét	Kapernaumi beteg meggyógyítása Mk 2
Február	1.hét	Jairus lányának feltámadása Lk 8,40
	2.hét	Jézus megáldja a kisgyermeket Mk 10,14
	3. hét	Az irgalmas samaritanus példázata Lk 10
Március	1.hét	Zákeus története Lk 19
	2.hét	Az elveszett bárány példázata Lk 15
	3. hét	Virágvasárnap. Bevonulás Jeruzsálembe Mt. 21
	4. hét	Jézus halála, feltámadása Lk. 24
Április	1.hét	Jézus megjelenik a tanítványoknak Lk 24,26
	2.hét	Jézus mennybemenetele ApCsel 2
	3.hét	Pünkösöd. A Szentlélek kitöltetése ApCsel 2

Május		Május hónapban ismétlő kérdések, azaz ismert történetek Példázatok átvétele lehet a feladat

Nagycsoportos gyermekeknek ajánlott

Szeptember		Felidézzük eddigi ismereteinket
Október	1.hét	Jézus szereti, hívja és megáldja a gyermekeket Mk 10,14
	2.hét	Jézus elhívja tanítványait Mt 4,18-22
	<u>3.hét</u>	A kánai menyegző Jn 2,1-2
	4.hét	Isten gondviselése Mt 6. 25-31
November	1.hét	Aki kösziklára épít Mt 7,24-27
	2.hét	Jézus lecsendesíti a tengert Mt 8,23-27
	3. hét	Jézus meggyógyítja a bénát Mt. 9,1;Lk 5,17-26
December	1. hét	A legnagyobb parancs Mk 12
	2. hét	A legnagyobb ajándék Lukács evangéliuma alapján
	3. hét	Karácsony ünnepének megszervezése az óvodában
	4. hét	Óvodai szünet
Január	1.hét	Jézus növekedett isten dicsőségére Lk ev. alapján
	2.hét	Jézus megkeresztelkedése Lk 3,21-22
	3.hét	A tékozló fiú Lk 15.11-24
	4.hét	A jerikói vak meggyógyul Lk 18.35
Február	1.hét	Ötezer ember megvendégelése Jn 6
	2. hét	Bethesdai gyógyítás Jn 5
	3. hét	Ismételjük át, amit eddig hallottunk
Március	1.hét	Jézus bevonul Jeruzsálembe Mt 21
	2.hét	Az utolsó vacsora Mt 17
	3.hét	Jézus halála, feltámadása Jn 20.24
<u>Április</u>	1.hét	Az Emmausi úton Lk 24, 13-35
	2.hét	Jézus mennybemenetele ApCsel 2
	3.hét	A pünkösdről ApCsel 2
	4.hét	A pünkösdről ismételten
<u>Május</u>	1.hét	Pál apostol megtérése ApCsel 9 szerint
	2. hét	Kijelentés János apostolnak Jel 12,1-6
	3-4.hét	Ismétlés

8.A KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK RENDSZERE

A komplex foglalkozások lényege:

Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén

A foglalkozásokat probléma centrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi

A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket

8.1 A külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai tanulás több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Az első szint: Bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

A második szint: Az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.

Feladata: Az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása.

Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése.

A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el. A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság-mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését, és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.

A komplex matematika foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

8.2 A külső világ tevékeny megismerése környezeti tartalommal

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékelteni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására. Az óvodai foglalkozások rendszerének hagyományos felosztása az iskolától átvett szempontok alapján jött létre. Ez a felosztás a tudományok rendszerét és nem a valóságot modellezi, és így már az óvodában megkezdődik a világról a gyermek felé áradó észlelések, tapasztalatok, ismeretek szétaprózódása, ezért okoz nehézséget az összefüggések meglátása és megértése a gyermek számára.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet, és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk.

A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat.

Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is.

Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére. A komplex foglalkozás keretén belül egészen odáig mehetünk el, hogy az óvodás gyermek számára megtapasztalható és ez által megérthető társadalmi folyamatok között még a gazdasági kérdések is felszínre kerülhetnek. Ennek egyik nagyon egyszerű és kézzelfogható példája a tényleges vásárlás a boltban. Nem szükséges tehát elvont, tág fogalmakban gondolkodnunk, hanem a gyermeket körülvevő valós természeti és társadalmi környezetből megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható a gyermek számára. A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe.

A külső világ tevékeny megismerése során a gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Születéstől-felnőttkorig

A külső világ tevékeny megismeréséhez szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrátjátszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrátjátszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást.

A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához.

A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

-Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

-Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben

-Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből

-Biztosítani kell minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenységhez

-A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg

-Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék, ha lehetőségünk adott, próbálkozzunk kisállatok tartásával is

Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre. Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósítani a gyerekekkel. Mindig arra törekedjünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni - arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az ének-zenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb.. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére.

Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekli, mindent utánoz, mindent válogatás nélkül kedvel.

Az óvodapedagógus véleményét - különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele - szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvó néni szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel. A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája. A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor: A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megörökítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhajtuk, festhetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is, és ennek kell visszatükröződnie a foglalkozásokon is. Ismételten le kell szögezni azonban, hogy foglalkozásoknak tekintjük a szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát, tehát foglalkozás alatt nem kell feltétlenül a klasszikus értelemben vett foglalkozásokra gondolni.

8.3 Verselés, mesélés:

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután. A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világvépe nek kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, áttelekesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világvépe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre. A mese-vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához, hiszen a gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

8.4 Rajzolás, mintázás, kézimunka (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás):

-A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag. és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás-kérdése; mennyire képesek a gyermekek: környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek.

Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszünk a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól.

Az óvodában legyen lehetőségük a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

8.5 Ének-zene, énekes játék, gyermektánc:

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az óvodai ének-zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására.

A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományörzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek meg-szervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységeket kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolatra, a meghitt légkör megteremtésére.
- Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolással, festéssel, mintázással és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Az egyén társadalmi feladatait tudatosító, képességeit fejlesztő ismeretek, tevékenységek

8.6 Mozgás

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi mozgás nélkül. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést, és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az ülésel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk. Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgási igény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgás- műveltség fejlődésének. A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen.

A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

A mindennapi testnevelés objektív feltételei:

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani. Ehhez csupán mozgatható kis kapuk szükségesek. A füves, sík terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület.

A megfelelő távolságban rögzített mászóak az óvodaudvarok fontos kellékei.

Az úszás és korcsolyázás ahol lehetőség van rá, szervezeten is megvalósítható.

Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyerekekkel a szabadban. Némi ötletességgel és szakemberek bevonásával tovább fokozható tehát a mindennapi testnevelés hatása.

Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, játékeszközök, stb.) felhasználható a mindennapi testnevelés: feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is: Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

A mindennapos testnevelés szubjektív feltételei:

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi mozgás keretébe beépíthető. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi mozgás 20-30 perce alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtunk változatos lehetőségeket.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.
- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

9. Tehetséggondozás

A pedagógiai programban megfogalmazott értékek azt a célt szolgálják, hogy a ránk bízott gyermekek adottságaikkal, képességeikkel, fejlődésükkel minél teljesebben bontakoztathassák ki tudásukat és személyiségüket.

Az óvodai tehetséggondozás szerves része nevelőmunkánknak. Feladatunk az egyes gyermekek kiemelkedő képességeinek felismerése, kibontakoztatási feltételeinek megteremtése. Az óvodapedagógus a tehetség ígérését a gyermekekkel közös tevékenység során fedezi fel. Lehetőséget biztosítunk a külön tehetségműhelyeken való részvételre (néptánc, ének-zene, vizuális, természetismeret, matematika, sport)

Célja:

- segíteni a gyermeket a tovább fejlődésben, tanulás utáni érdeklődés felkeltése
- kielégíteni a kiemelkedő képességű gyermekek megismerési, alkotási és speciális szükségleteit
- a gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése
- az átlagos képességek, az egész személyiség támogatása

Feladatunk:

- inspiráló, szeretetteljes légkör biztosítása
- az átlagon felüli adottságok azonosítása
- szülők tájékoztatása, segítségadás
- a tehetségígéretes gyermekek igényeinek felismerése
- tehetségfejlesztő programok szervezése

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

A gyermekkor boldogságát, játékosságát megtartva, a tevékenységek közötti szabad választás lehetőségét felkínálva, lelkesítő és elismerő légkörben nevelve fejlődjenek kiemelkedő területükön, mind képességeikben, mind személyiségükben.

10.Boldogságóra Program

A program szakmai irányítója Bagdi Bella a „Jobb Veled a Világ „Alapítvány megalapítója. Fővédnöke Prf. Dr. Bagdy Emőke.

Lelki egészségünk alapja a boldogság, a boldogságra való képesség, a teljes jóllét állapotára való törekvés. Ehhez pozitív érzelmekre van szükség. A program ezeknek a képességeknek a kibontakoztatásában nyújt segítséget. Tudományos alapját a pozitív pszichológia érzelem elmélete adja. A programhoz 2023 nyarán csatlakozott intézményünk. Pályázat útján jelentkeztünk a „Boldog Óvoda” cím elnyeréséhez.

A Boldogságórák elsajátításához segítségünkre van egy módszertanilag jól kidolgozott kézikönyv és munkafüzet. Az éves tématervek 10 témát ölelnek fel, melyek fokról fokra ismertetik meg a gyermekekkel a boldogság különböző összetevőit, feltételeit.

Tématerveink a következők:

- A hála gyakorlása
- Az optimizmus gyakorlása
- Társas kapcsolatok ápolása
- Jó cselekedetek gyakorlása
- Célok kitűzése és elérése
- Megküzdési stratégiák
- Apró örömelek élvezete
- A megbocsátás gyakorlása
- Testmozgás
- Fenntartható boldogság.

Kiemelt feladatunk a 3-6 éves gyermekek korosztályában módszertani segítsége, új ötletek befogadása, a boldogságra való képesség erősítésére, kibontakoztatására.

Törekszünk a pozitív énkép kialakítására különböző feladatok, játékok segítségével. A szeretet, magabiztosság, egymásra való odafigyelés, önmaguk és társaik tiszteletének erősítése a célunk.

A szeretetteljes vidám légkör kialakítása nagyban hozzájárul a gyermekek pszichés fejlődéséhez, ezáltal kihat egészségükre, szomatikus fejlődésükre egyaránt.

A boldogságórák megtartása hetente történik. A feladatokat gyermek közeli, játékos és legfőképp vidám keretek között alkalmazzuk. A témakörök differenciáltan korcsoportonként, illetve a gyermekcsoport adott képességeit figyelembe véve kerülnek feldolgozásra. A feladatokat az óvodás életkorú gyermek élettani igényeinek megfelelően komplex formában kínáljuk fel. Az egész hónap folyamán a mindennapi tevékenységeinkbe, kezdeményezéseinkbe beillesztjük a boldogságóra gyakorlatait.

A játékos, kreatív feladatokon, gyakorlatokon keresztül színesítjük a gyermekek ismeretszerzését, segítjük a lelki egészség megőrzését illetve a közösség fejlesztést. A boldogságórák célja nem az, hogy probléma mentes életmodellt állítson a gyermekek elé, hanem, hogy vezérfonalat adjon az óvodáskorú gyermekeknek, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek megbirkózni a problémákkal. A pozitív megerősítés nagy hatással van a gyermekek önismeretének fejlődésére, társas kapcsolataira, azok elmélyítésére, valamint az egészséges lelki fejlődésük biztosítására.

A program közösségfejlesztő hatása:

- erősíti a társas kapcsolatokat,
- pozitív hatással van a gyermek-szülő kapcsolatára,
- pozitívan hat a gyermek-pedagógus kapcsolatra.

A boldogságórák előnyei:

- fejleszti a gyermek probléma megoldó képességét
- szélesíti a gyermek látókörét, gondolkodásmódját
- testi, szellemi és erőforrásokra épít
- ellensúlyozza a negatív érzelmeket
- óvja a gyermek mentális egészségét
- csökkenti az agressziót
- javítja a gyermek tanulási eredményeit.

Kiemelt feladatunk, hogy a szeretet, a hála, mások megsegítése, a mindennapok részévé váljon.

Boldogságra képes, magabiztos gyermekek nevelése a célunk.

11. Megemlékezések, ünnepek

Az ünnepek szépséget, értelmet adnak a hétköznapoknak. Óvodánk életét az egyházi esztendő eseményei, a néphagyományok és a hagyományos óvodai ünnepek együttesen alakítják. Az óvodás évek alatt ezeken kívül igen fontos események még a gyerekek számára a születés- és névnapok közös megünnepeleése is.

Jeles napok azok az évente visszatérő naptári ünnepek, amelyeket az egyes közösségek megünnepelenek, számon tartanak.

Óvodánk számára ezek a következők:

- Őszi napfordulóhoz tartozó jeles napok:

Mindszent havában:

október 4.	Állatok Világnapja
október 5.	Zene Világnapja
október 31.	Reformáció napja

Szent András havában:

november 1.	Mindenszentek napja
november 2.	Halottak napja

-Téli napfordulóhoz tartozó jeles napok:

Karácsony havában:

	Advent
december 25-26.	Karácsony napja

Boldogasszony havában:

január 6.	Vízkereszt napja
Böjtelő havában:	Farsang

-Tavaszi napfordulóhoz tartozó jeles napok:

Böjtmás havában:

	Virágvasárnap
március 22.	Víz napja

Szent György havában:

	Húsvét
április 22.	Föld napja

Pünkösd havában:

május 1.	Majális

Anyák napja
május 10. Madarak és fák napja
Pünkösöd

Nyári napfordulóhoz tartozó jeles napok:

Szent Iván havában: Tanévzáró

A program ellenőrzési és értékelési rendszere

Programunk óvónői szakmai önállóságra, önellenőrző képességre épít.

Megkívánja a szakmai megújulásra való törekvést és a megfelelő belső igényt a korszerű szakmai ismeretek elsajátítására.

Nevelési elveink megvalósítása elvárja a programban dolgozóktól, hogy magas szintű pedagógiai– pszichológiai kultúrával rendelkezzenek. Mindezekon felül szükséges, hogy Isten előtti felelősséggel vállaljuk-e gyermekközpontú egyházi program megvalósítását.

A helyi program ellenőrzésének és értékelésének elvei

Programunk gyakorlati eredményei majd választ adnak arra a kérdésre, hogy megfelelően-e jelöltük-e ki pedagógiai feladatainkat. Ha elemezzük és értékeljük a tapasztalatokat, világosan láthatjuk a megvalósulás mértékét.

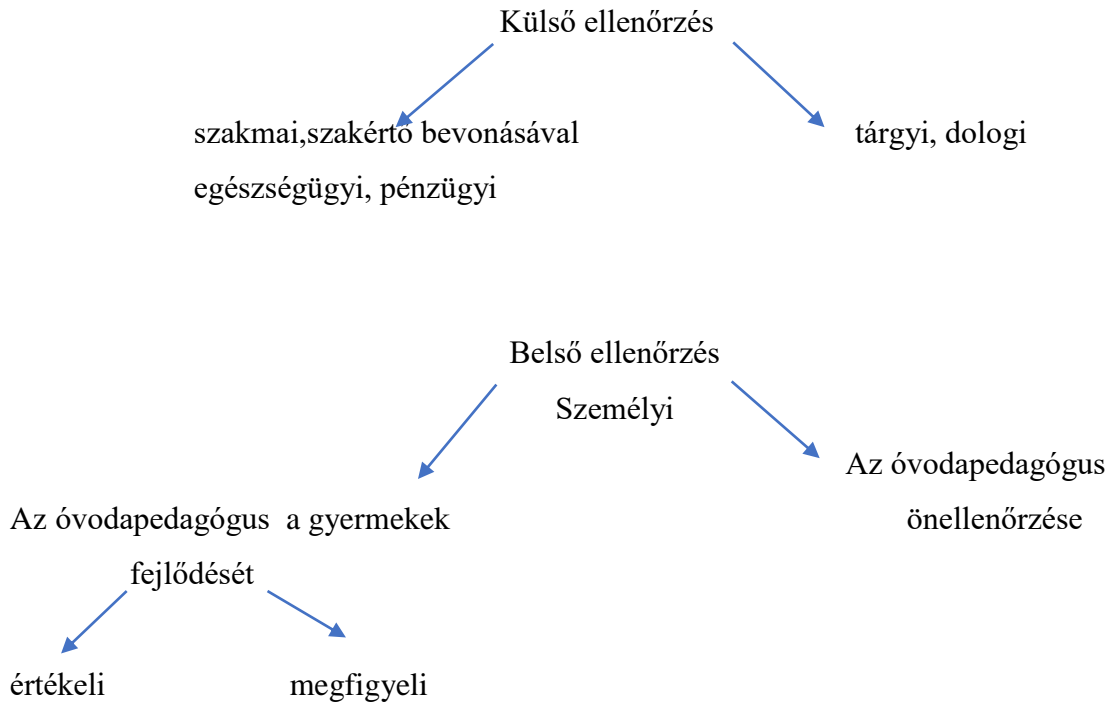
A program bevezetése előtt a fenntartó jóváhagyás után az első nevelési év végén kerülhet sor a sikeresség vizsgálatára. A következő időszakban 3-4 éves ciklusok eredményeit vizsgáljuk, ugyanis az óvodáskor végén, a várható és megvalósult fejlődési eredmények összevetése által kaphatunk pontos képet a gyermek fejlettségi szintjéről.

A következő szempontok alapján tanulmányoznunk kell programunk gyakorlati hatását:

- A gyermekek neveltségén megjelentek-e a várt fejlesztő hatások?
- Megfigyelhetők-e azok a pozitív személyiségjegyek melyeket szerettünk volna beépíteni?
- Hogyan alakult a gyermek szeretet kapcsolata, társaikhoz való viszonya, szocializációja hogyan valósult meg?
- Milyen eredményeket hozott a valódi élethelyzetekben történt tapasztalatszerzés, megismerés?
- A szabad játék és a nyitott ajtó módszere hogyan fejlesztette a gyermekek alkalmazkodó képességét, felelősségtudatát?
- Hogyan hatottak az újszerű pedagógiai eljárások az óvodapedagógusok szakmai tudásának kibontakoztatására?
- Mit mutatnak a szülők visszajelzései, az elért eredmények megfelelnek-e az elvárásainknak?

A fenti szempontok csak néhány megközelítésben jelzik, hogyan értelmezzük a program bevalásának, fejlesztésének útját.

Óvodánk nevelőmunkájának ellenőrzési struktúrája:

Az óvodavezető feladatait és hatásköröket az SZMSZ tartalmazza.

Az ellenőrzés kiterjedhet:

- a műveltségterületek átadásának, a nevelőmunka folyamatának vizsgálatára
- a nevelési tervek, értékelések készítésére
- a dokumentumok vezetésének ellenőrzésére
- a gyermekek egyéni megfigyeléseit tartalmazó jegyzőkönyvekre
- a fejlődési mutatók, mérések eredményeinek vizsgálatára

Az ellenőrzések hatékonyságát növeli, ha természetes élethelyzetekben, tevékenységekben történik a nevelőmunka megfigyelése. Az ellenőrzés a pedagógiai munka színvonalának megőrzését célozza, de a problémák megoldásához is útmutatást kell tartalmaznia.

Az ellenőrzés és értékelés szempontjainak vizsgálata csak kölcsönös bizalomra épülhet.

Pedagógiai munkánk valódi értékét a gyermekek fejlődése, a szülők elégedettsége, a kijelölt célok megvalósulása jelzi. A gyerekek fejlődési ütemének, képességeik aktuális szintjének nyomon követése fejlődési füzet vezetésével történik. Az óvodába kerülés után a családlátogatások tapasztalatait és a gyermek alapadottságainak rögzítését tartjuk fontosnak. Egy-egy gyermek fejlődését 3 éven át nyomon követjük, rendszeres bejegyzésekkel, megfigyelések dokumentálásával. Így kapunk képet a differenciált fejlesztési feladatainkról és így valósulhat meg az egyénre szabott nevelés is.

A fejlődés ütemének mérésére szolgáló segédanyagok, mérési eszközök:

- Iskolaérettségi pedagógiai-pszichológiai vizsgálat
- Emberrajz-értékelés /Goodenough szerint/
- DIFER fejlettségvizsgáló rendszer 4-8 éves gyermekek számára /Mozaik Kiadó, Szeged 2004./
- A szülőket nevelési évben két alkalommal tájékoztatjuk a gyermek fejlettségi szintjéről, melyet dokumentálni kell.

A továbbképzéseken megszerzett segédanyagokat folyamatosan felhasználjuk a mérésekre. Az értékelő megbeszéléseken az óvoda lelkésze is részt vesz, így módja van a gyermekcsoport tevékenységének, az óvónők nevelőmunkájának követésére. A szakmai beszélgetéseken, továbbképzéseken mód adódik a program gyakorlati megvalósításának és lelki háttérének érzékeltetése is.

Óvodánk írásos dokumentumai:

- Az Óvodai nevelés Országos Alapprogramja
- A Magyarországi Református Egyház Oktatási törvénye
- A Forrás Református Óvoda helyi pedagógiai programja
- Az óvodavezető éves pedagógiai működési terve /Szervezési-tanügyigazgatási feladatok, kiemelt feladatok/
- A gyermekcsoport nevelési, tevékenységi programjának dokumentuma /csoportnapló/
- Az egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentuma /személyiség füzet, lapok/
- Felvételi és mulasztási napló
- Éves zárszámadás, költségvetési dokumentumok

11. Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztésének, fejlődésének segítése.

Elveink:

A fejlesztés alkalma, tartalma és módszerei nagyban függenek a gyermekek adottságaitól, a hátrányos helyzet motívumaitól és az óvodapedagógus módszertani szabadságától.

Mindezek figyelembe vételével a tényleges feladatokat nem határozhatjuk meg. Ennek nyomán követésére a csoportnapló és a gyermeki fejlődés dokumentum rendszere ad tájékoztatást és ellenőrzési pontokat.

A szociálisan hátrányos helyzet feltárásának óvodai rendszere

Feltáró munka

- Tájékozódás a beiratkozás illetve az első családlátogatás alkalmával.
- Tájékozódás tapasztalatainak megismertetése óvodavezetővel és gyermekvédelmi felelőssel. *Intézkedési lehetőségek szelektálása*
- Szükség esetén kapcsolat felvétele védőnővel, családorvossal.
- Szükség esetén kapcsolat felvétele szociális hálózattal.
- Szükség esetén kapcsolat felvétele városi gyermekvédelmi szervekkel.
- Fejlesztés óvodai csoportban, egyénileg illetve mikro csoportosan.
- Fejlesztés szakszolgálati közreműködéssel.
- Kompenzációs, szociális juttatások biztosítása, lehetőségek megismertetése. *Belső kontroll*
- Fejlesztő-kompenzáló tevékenység hatékonyságának folyamatos értékelése.
- Szükség szerint újabb intézkedések fogantatása.

GYERMEKVÉDELMI FELADATOK

Óvodánk feladata ezen a területen a hátrányos helyzet csökkentése, a veszélyeztetettség megelőzése, krízishelyzetekben szociális, emocionális, pedagógiai és gondozási segítségnyújtás óvodán belül, és szükséges esetekben óvodán kívüli hálózatok igénybevétele.

A feladat megvalósításának rendszere

Az óvoda és a család között olyan nyílt, őszinte kapcsolat kialakítása és gondozása, amely alkalmas a felmerülő problémák feltárására, az óvodai javaslatok befogadására, és a gyermekek érdekében a két nevelő partner hatékony együttműködésére.

Családlátogatások (rendszeres és rendkívüli)

Tapasztalatok rögzítése, szükség szerinti feladatok beépítése a csoport nevelési tervébe, szociális támogatás igénylésének megindítása (óvodán belül).

Szükség szerint óvodai gyermekvédelmi felelős tájékoztatása, további (külső) intézkedések és feladatok megindítása.

Külső segítő hálózat igénybevétele.

További prevenció és terápia segítése érdekében folyamatos kapcsolattartás külső segítő hálózat szakembereivel csoportpedagógus és óvodai szinten.

13. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

- a különleges bánásmódot igénylő gyermek
- a sajátos nevelési igényű gyermek
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek
- tartós gyógykezelés alatt álló gyermek

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének folyamata

A sajátos nevelési igény a gyermekek között fennálló tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybevétele teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek joga, hogy különleges gondozás keretében, állapotával megfelelő gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljenek attól kezdődően, hogy igényjogosultságukat megállapították. E jog érvényesítését szolgálja a korai fejlesztés.

Intézményünk felvállalta a speciális foglalkozást igénylő gyermekek integrált nevelését. Beilleszkedési zavarral, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő és beszéd fogyatékos gyerekekről van szó. Utakat keresünk, hogy a speciális intézetek helyett ezek a gyerekek családban nőjenek fel és a lakóhelyen legyen segítség számukra. Ezek a gyerekek normál többségi óvodában is nevelkedhetnek, amennyiben rendelkezik az intézmény a speciális feltételekkel. Az a feladatunk, hogy felismerjük a problémát, a gyermek időben eljusson szakértői bizottsághoz. Az integráció előnyei a sérült gyerekek szempontjából: Nevelésük helyben történik, a speciális segítséget helyben kapja, normál körülmények között a csoporttársak mintát adnak, motiválnak, jobb a kommunikáció, figyelem, erős a szociális képesség.

Egy csoportban – súlyosságtól függően- maximum 2 fő sajátos nevelési igényű gyermek nevelhető.

Szoros kapcsolatot kell kialakítani a hatékony együttműködés érdekében.

A megfelelő szakember, fejlesztőpedagógus, logopédus segítségével el kell készíteni a fejlesztési tervet, ennek alapján tudjuk végezni munkánkat.

A nevelés hatására ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, akaraterőnek, önállóságra törekvésnek, együttműködésnek. Ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget nyújtunk a gyermeknek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

Harmonikus személyiségének fejlődését, eredményeit, sikeres próbálkozásait értékelő másságát, elfogadó környezet segíti.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése, iskolai életmódra felkészítése

A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján történik.

A sérült vagy lassabban fejlődő gyermekek kiszűrését megfigyelések, mérések, vizsgálatok alapján végezzük. Ha szükséges Szakértői Bizottsághoz irányítjuk a fejlettségi szint megállapítása és az optimális fejlesztési lehetőségek megkeresése érdekében Javaslatuk alapján az óvodai élet tervezésénél figyelembe vesszük a fejlesztendő területeket és a gyermekek számára egyéni fejlesztési tervet készítünk, szem előtt tartva fejlődésük lehetséges ütemét

Szeretetteljes, nyugodt légkört biztosítunk számukra. Elősegítjük, a közösségben másságuk elfogadását. A szülőkkel együttműködve és a családot támogatva igyekszünk optimális lehetőséget biztosítani személyiségük fejlődéséhez.

A Szakértői Bizottság javaslata alapján biztosítjuk a megfelelő fejlesztést, a szükséges személyi feltételeket. Bővítjük a fejlesztéshez szükséges tárgyi eszközöket.

A sajátos nevelési igényű gyermekek arányát figyelembe vesszük a csoportok szervezésénél.

A látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (0-33%-os látásteljesítmény) közötti.

Látássérült az a gyermek is, akinek látótere - tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóros tényezője, a látássérülés bekövetkezének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség. A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Óvodánk ellátja azon sajátos nevelési igényű gyermekeket is, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján: -érzékszervi (látási fogyatékos-gyengén látó) fogyatékosággal küzdenek.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Ezen gyermekeknél kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegsége.

b) A gyengén látó gyermekek adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekeknél (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) kiemelten fontos a látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése.

A gyengén látó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot biztosítunk, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul. Az óvodai nevelésben részesülő aliglátó gyermekeknél kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Nevelésük a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása.

A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

-A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

A látássérült gyermekek óvodai nevelése során kiemelt figyelmet fordítunk a közös játékban való részvétel és a közösséghez való alkalmazkodás segítésére, az önkiszolgálás megtanítására. Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél., A környezetük valóság-hű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg.

Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendjére törekszünk.. A látássérült gyermekek mind az ismeretszerzésben, mind a pszichés, szociális fejlődésben speciális segítséget kapnak intézményünkben,.

A mozgás és a kommunikáció fejlesztését szolgáló terápiák¹

A mozgásfejlesztés

Célja, hogy fejlessze a gyermek mozgató funkcióit, valamint az észlelés és a mozgás térbeli és időbeli integrációját, ezáltal javítva a gyermek mozgásos ismeretszerzésének lehetőségeit, és megteremtve a beszédterápiához szükséges mozgásos készségek alapjait.

Feladata:

- a testtudat kialakítása, illetve megerősítése;
- az egyes érzékelési területek összehangolt működésének fejlesztése különös tekintettel a testérzet, a tapintás, az egyensúlyérzékelés és a vizualitás összefüggésére;
- a vesztibuláris rendszer működésének korrigálása;
- a térészlelés fejlesztése;
- az alapmozgások koordinációjának fejlesztése;
- a két testfél mozgásának összerendezése;
- a mozgás, mint kommunikáció mély átélése folytán a beszédkésztetés erősítése.

A fejlesztés területei

A testtudat fejlesztése: a testkép, a testfogalom, és a testséma fejlesztéséből áll. A részterület egy-egy gyakorlat segítségével együtt is fejleszhető.

1.*A testkép* ismerete a test szubjektív megtapasztalását és érzését jelenti. A testkép a test külső és belső érzékleteiből származik, tartalmazza a saját testről szerzett tartós benyomásokat is. Kialakulását befolyásolják az érzelmek, más emberek véleménye, de a társadalmi konvenciók is. Ezért minden gyermeket hozzá kell segíteni ahhoz, hogy elégedett legyen önmagával, mert a jó érzelmi állapot pozitívan hat az énképre. A fejlesztés menete:

- A saját test részeinek felismerése tükörben, mondókák segítségével. A testkép elfogadása. Azonosulás a saját testképpel.

¹ OKI 97 GYPBEÓV „Taníts meg engem” Program alapján

- Izometriás gyakorlatok, a testhatárok tudatosítása. Az egyes testtájak izolált mozgatása, izomtónusának szabályozása: feszítés-lazítás segítségével.
- Dinamikus és statikus relaxációs gyakorlatok végeztetése a testélmény felerősítésére.

2. *A testfogalom* a saját testről szerzett intellektuális tudás. A gyermek megtanulja az egyes testrészek téri elhelyezkedését és nevét, valamint funkcióját. (Kialakítása súlyos beszédzavarban szenvedő gyermekeknél igen nehéz.)

- A testképbe be nem épült testrészek többféle módon való érzékeltetése. A testrészeket – foglalkozásmódként legfeljebb egyet – fentről lefelé haladva kell tanítani.
- Az egyes testrészek mozgásának, funkciójának megismerése, passzív mozgatással, majd aktív mozgások segítségével a gyermek saját lehetőségeinek felfedeztetésével.

3. *A testséma* a test gravitációhoz való alkalmazkodásának, egyensúlyának, az izmok percről percre változó mozgásának megélése. Fejlesztésének menete:

- Utánzómozgások, gesztusjátékok alkalmazása tükör előtt a felnőtt és a társak mintáját követve.
- A koordinált testmozgások kialakítása:
- a kialakult testkép különböző módon való felerősítése;
- a testséma fejlesztése eszközhasználattal és eszközhasználat nélkül az egyensúlygyakorlatokkal;
- a két testfél (bal-jobb) integrációja keresztezési gyakorlatokkal;
- az alapmozgások koordinációjának fejlesztése a testséma térben való elhelyezkedésének tudatosításával;
- a térérzékelés fejlesztése a gyermek tárgyakhoz és emberekhez való viszonyának kialakítására;
- a ritmusérzék fejlesztése a testmozgás időbeliségének elősegítésére;
- a bizalomerősítő gyakorlatok végeztetése a fizikai létben, a térben és időben a személyiség szociális kapcsolatainak modellezésére;

Az egyes érzékelési területek fejlesztése

A tapintás (a taktilitás) érzet a bőrfelületre gyakorolt nyomás hatására jön létre. Ez lehet passzív, amit a bőrfelületre ránehezedő, vagy azon mozgó tárgy gyakorol, vagy aktív, amikor a mozdulatlan tárgyat a gyermek érinti vagy nyomja.

Az aktív tapintás, vagyis a haptikus érzékelés főleg a tárgyak alakját, nagyságát térbeli helyzetét érzékeli, ezen alapszik a manipuláció. A fejlesztés menete:

- Egymástól markánsan eltérő formájú játékok csukott szemmel, tapintással történő azonosítása.
- Megközelítőleg hasonló formájú tárgyak tapintással történő megkülönböztetése.
- Egymás arcának, kezének megkülönböztetése csukott szemmel.
- Az élmények, benyomások verbalizálása.

A mozgásérzékelés (kinesztézia) ingerei az izmok, az ízületek, az inak érző idegsejtjeiből érkeznek. Tudósítanak a nyugvó, vagy mozgó testrész minden helyzetéről. Az elmozdulás pályáját, terjedelmét, gyorsaságát, erejét érzékelik. Fejlesztésének menete:

- A járás, futás tempójának, intenzitásának változtatása.
- A mozgás karakterének változtatása.

A célirányos, koordinált mozgások létrehozása a taktilitás, a kinesztézia és más érzékelési terület együttműködésével :

- Tapintás-látás: a berendezési tárgyak, eszközök felismerése csukott szemmel is.
- Tapintás-hallás: a hangszerek hanggal és tapintással való felismerése.
- Tapintás- szaglás: gyümölcsök felismerése illatuk és formájuk alapján.
- Kinesztézia-látás: két három, később több elemből álló mozgássorok pontos utánzása, szoborjátékkal.
- Kinesztézia-hallás: különböző testrészek mozgatása, a testrészekre erősített hangkeltő eszközökkel. A felerősített érzékelési apparátussal az egész észlelési folyamat differenciáltabbá, finomabbá válik, a további integrációt a vesztibuláris rendszer fejlesztése segíti elő.

A vesztibuláris rendszer fejlesztése

A vesztibuláris rendszer feladata, hogy az ember egy nagyobb egység szerves részeként élje át magát. Az emberi egyedfejlődésben két ellentétes tendencia érvényesül: egyrészt a gravitáció ereje, másrészt a felegyenesedés, a közvetlen kapcsolódni tudás a világmindenséghez. Az egyensúlynak szoros kapcsolata van a testi fejlődésen kívül a pszichikum fejlődésével, az én-fejlődéssel is.

A vestibuláris gyakorlatok során a gyermek gyakran regresszív állapotba kerül, újra átéli a korai élményt, és örömmel mozog.

A fejlesztés menete:

- Statikus egyensúly gyakorlatok, melyek az alaphelyzetek egyensúlyi állapotát jelentik – fekvés, térdelés, ülés, állás, stb. – a mozgásfejlődés folyamatát követve.
- Dinamikus egyensúlygyakorlatok az alapmozgások egyensúlyát fejlesztik.
- A primitív poszturális reflexek leépítése:
  - aszimmetrikus tónusos nyakreflex gátlása (ATNR),
  - szimmetrikus tónusos nyakreflex gátlása (STNR),
  - túltengő pozitív támasztóreakció leküzdése,
  - a kitámasztás fejlesztése,

A vestibuláris rendszer fejlesztésére változatos eszköztár áll rendelkezésre, ezek egy része az Ayres terápiából vált ismertté.

A két testfél mozgásának összerendezése

A két testfél integrálása az előfeltétele a jól koordinált nagy és finommozgások létrejöttének. Ez visszahat az agyféltekék közötti kapcsolat mennyiségi és minőségi javulására. A fejlesztés lépései:

- Egy-egy testrész elkülönített mozgatása.
- Páros testrészek egyidejű, egyforma mozgatása.
- Mind négy végtag egyidejű mozgatása, pl. kopogunk a kezünkkel, lábunkkal egyszerre.
- A kezek és a lábak aszinkronban való mozgatása, ritmikusan.
- Szimmetrikus végtagok aszinkron mozgatása pl. biciklizés, bokszolás.
- A négy végtag térben és időben összehangolt ritmikus mozgatása. Pl. a járás és a futás szinkinézise.

- A test középvonalát átlépő keresztező gyakorlatok. Lényegük, hogy a test hossz tengelyét, vagyis középvonalát lépik át a végtagokkal vagy a törzssel végzett mozdulatok.
- A posztúra utánzása, melyet bemutat a pedagógus, vagy egy másik gyermek, de történhet képről is.

Az alapmozgások koordinációjának javítása

A mozgásokat a gyermekek használják, de a koordinációs problémák miatt nem jön létre ezen egyszerű mozgások harmóniája sem. A fejlesztéshez viszont jó alapot jelentenek a már meglévő mozgásminták, a gyermeknek pedig örömet okoz, sikerélményt biztosít.

Alapmozgásoknak tekinthetők:

- a gurulás,
- a kúszás,
- a mászás,
- a járás,
- a futás,
- az ugrás,
- az átadás-kapás,
- a dobás.

A téri tájékozódás fejlesztése

A téri tájékozódás alapja, hogy a gyermek képes legyen a saját testén tájékozódni, észlelje testének határait, ezzel tudatosítva térbeli helyzetét. A saját test az a viszonyítási pont, aminek segítségével a különböző téri relációk értelmet nyernek. A térészlelés lényege a mozgás, a sebesség, és az irány érzékelése. Így alakul ki a minket körülvevő tér környezetsémája.

A fejlesztés lépései:

- Az alapvető téri irányok felismerése, és megnevezése.
- A hová, hol, honnan kérdésre felelő névutók által jelölt téri helyzetek megértése, felismerése, megnevezése.
- A jobb-bal irány differenciálása, felismerése, megnevezése.
- Síkbeli formák végigkövetése, vagy kézi szer mozgatásával való létrehozása.

A legkülönbébb kézi szereket használjuk a foglalkozásokon, amelyek segítenek kapcsolatot teremteni a gyermek és a körülötte lévő tér között. A kézi szereket jól láttatják a téri irányokat és helyzeteket, élvezetessé teszik a gyakorlást, segítenek létrehozni a gyerekek együttműködését a térben (páros és csoportos gyakorlatok). Mozgásuk az irányok állandó változásával összeköti az alapvető téri helyzeteket.

Bizalomerősítő gyakorlatok

A gyermek saját testétől kiindulva, a környezeti téren át jut el a szemmel alig látható, mégis jól érzékelhető szférába, a szociális térbe. A gyermek ebben a szférában is lassanként, időről-időre szerzi meg tapasztalatait, ismeri fel azokat a kapcsolatokat, melyekben ő egyszerre adó és kapó fél is. Hozzá kell segíteni ahhoz, hogy ezek a kapcsolatok kialakulhassanak. A bizalom építés lépései:

- Szemkontaktus kialakítása.
- Az adás-kapás gyakorlása.
- Érintéses játékok gyakorlása.
- A gyermekek közötti együttműködés elősegítése, páros gyakorlatok végzése.
- Sor- és csapatversenyek rendezése.
- Bizalmi gyakorlatok bevezetése: pl. bekötött szemű társat vezetni, stb.

Utánzó mozgások

Ezek a játékok segítenek a gyermeknek, hogy hiányos szóbeli eszköztárát gesztusokkal kiegészítse, segítségükkel megértse magát, valamint mások gesztusait, mimikáját megértse, értékelni tudja. A beszéd nélküli mozgások lehetőséget teremtenek arra, hogy a gyermek csak a mozdulatban rejlő fogalmi tartalomra koncentráljon. Ha ritmikus szólamokkal kísérünk egy-egy mozdulatot (bimm-bamm, kip-kop, stb.) a beszéd ritmusát próbáljuk meg érvényesíteni a mozdulatban, de itt is a mozgáson van a hangsúly. Mindig egyszerűen utánozható, kifejező, és ritmikusan egymás után végezhető mozdulatsort állítsunk össze.

Az utánzómozgások kialakításának lehetőségei:

- Az aktuális évszakhoz kötődő különböző természeti jelenségek leutánzása, hóeséstől a virágnyílásig.
- Állatok mozgásának utánzása,
- Tárgyak hangjának, mozgásának utánzása, pl.: falióra, toronyóra,
- Emberi arcjáték, gesztusok utánzása, mesék, történetek segítségével,
- Különböző emberi tevékenységek, mesterségek utánzása,

Az utánzó mozgások fokozatai:

- Beszéd nélküli utánzómozgások,
- Ritmikus szólamokkal kísért mozgások,
- Rövid mondókákkal kísért mozgássorok,

Zenei és emocionális alapfogalmak gyakorlása

A zene főleg a lélekre és nem a gondolkodásra vagy az akaratra hat. Bár a zene összetevőinek más és más jellege van. A ritmus például akaratlan jellegű, a dallamvonal a gondolattal rokon, a harmóniák (pl. dúr, moll) az érzelmvilághoz állnak a legközelebb. A gyakorlás menete:

- A zenei alapfogalmak mozgással való átélése.
- A zenei alapfogalmak szavakkal való megjelölése – szimbólumokkal való társítása.
- A különböző zenei elemek időbeni egymásutániségének felismertetése képkirakással való reprodukáltatása.
- A zene érzelmi hatásainak megfogalmaztatása.
- Zenei elemek és érzelmek társítása.
- gyors-lassú,
- rövid-hosszú,
- magas-mély,
- halk-hangos.
- vidám-szomorú,
- rossz-jó,
- feszültség-oldódás,
- szeretet-harag,
- szép-csúnya, stb.

Versek, dalok, népi gyermek játékok ritmikus feldolgozása

Feladata a versek, gyermekdalok a ritmizálása, a szókincs bővítése, a verbális emlékezet fejlesztése, a mozgás és a beszéd összehangolása, a hallás játékos fejlesztése. A szöveg megtanulásának lépései:

- Versek, énekek tanulása, egyidejű mozgásos utánnézéssel.
- Versek, énekek tanulása késleltetett után mondással.
- Szövegemlékezet fejlesztése soronkénti, részletenkénti után mondással, labdagurítással vagy dobással.

A különböző ritmusok bevezetésének sorrendje:

- A vers egyenletes lökötésének érzékeltetése tapsolással, dobbantással – a ritmusérzék fejlesztése.
- A szóritmus bevezetése egy és két szótagos szavak tapsolásával.
- A mondatritmus bevezetése. Rövid azonos képletű mondatok tapsolása.
- Szabályosan visszatérő ritmusképleteket tartalmazó versek ritmizálása.
- A gondolatritmust bevezetése.

Irányított, vagy kreatív mozgás zenére

A zenére való mozgásnak hármas célja van:

- a már megtanult gesztusok szabad alkalmazása;
- a különböző másodlagos személyiségsérülések korrekciója, Pl.: gátlásos vagy agresszív magatartás oldása
- a kreativitás fejlesztése mozgással.

Kreatív ábrázolás

A zenehallgatás hatására kialakult élmények lerajzolása.

Relaxáció

Állandó szövegformával nyugalmi állapot létrehozása.

Az anyanyelvi fejlesztés

Az anyanyelv és környezetismeret foglalkozás

Célja:

- a nyelvi elmaradás korrekciója: a beszédészlelés, a beszédmegértés és kifejezőkészség fejlesztése;
- a környezet megismerése: az analízáló, szintetizáló, lényegkiemelő képességek fejlesztése;
- a nyelvtani szabályok kialakítása, tudatosítása.

Feladata:

- a gyermek szabad önkifejezésének, közlési vágyának, kapcsolatteremtési készségének elősegítése;
- a megismerési vágy felkeltése;
- esztétikai élmények nyújtása, hagyományok ápolása;
- az összefüggések észrevetése, az asszociációs képességek fejlesztése; a kreativitás, a képzelet aktivizálásával az absztraháló képesség fejlesztése;
- a percepciós bázis fejlesztése.

Az anyanyelv használata áthatja az óvoda egész napi életét, ezért az anyanyelvi nevelés nem tekinthető kizárólag a kötött és kötetlen foglalkozásokon megvalósítandó feladatnak. Szerves része egész nevelő-oktató -munkának, beépülhet az óvodai élet mindennapjaiba, hiszen pl., az öltözködés, étkezés, séta, de minden foglalkozás is lehetőséget kínál arra, hogy a gyermekek eljussanak a szituációtól független beszédmegértésig. Tevékenység, manipuláció, eszközhasználat, játék, ábrázolás stb. közben is beszéljenek a gyerekek.

A *verbális fejlesztés* célként és eszközként is megjelenik, ezért az anyanyelvi foglalkozásokat célszerű összekapcsolni a környezet megismertetésével, a mese-vers foglalkozásokkal. Az irodalmi élmény (mese, vers, találós kérdés) zenével, mozgással kapcsolható össze és a természetes anyagokkal való manipuláció során teljesebbé válik.

Az anyanyelv-környezetismeret foglalkozás célja: az adott életkorra jellemző nyelvi fejlettség kialakítása, az alap-kulturtechnikák elsajátításához szükséges anyanyelvi bázis kialakítása, a nyelvhasználat terén jelentkező nehézségek leküzdése, a környezet megismerése, vagyis tapasztalatok, élmények, ismeretek megszerzése, amelyek segítik az életkornak megfelelő biztonságos eligazodást.

Így segítik a részenként megszerzett ismeretek egységbe rendezését, az összefüggések tudatosítását. Az anyanyelvi elsajátítás feladata: a gyerekek szabad önkifejezésének, közlési vágyának elősegítése. Ehhez inspiráló, segítő, megértő és befogadó környezet kell. A gyerek nyelvi tudása azokban az eljárásokban fejlődik, amelyeket a mondatok értelmezésére és reprodukciójára alkalmaz, ezért fontos feladat a pedagógus, – mint modell értékű személy – és a gyermek jó érzelmi kapcsolata, a családdal való együtt nevelés, pozitív élmények nyújtása. Az utánzásnak az anyanyelvtanulásban, a beszédfejlődésben igen nagy szerepe van. Az anyanyelvi nevelés fő eszköze ezért a pedagógus (logopédus, óvodapedagógus, gyermekfelügyelő, dajka) helyes beszédmintája. Fontos figyelembe venni az óvodáskorú gyermeket vezérlő érzelmeket és a nagy mozgásigényt, mivel ezek befolyásolják a nyelvi kommunikációs készség fejlődését és a fejlesztés lehetőségeit. A szocializáció folyamatában a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának eszközzé válik.

Speciális feladatok a tevékenységek tükrében:

Elengedhetetlen feladat a megismerési vágy felkeltése, minél több tapasztalat gyűjtése a természeti, társadalmi környezetről. Alkalmassá kell tenni a gyermekeket az esztétikai élmények felismerésére, befogadására, értelmezésére. Ki kell alakítani a kulturált élet szokásait, a helyes viselkedési formákat, az érzelmi, erkölcsi viszonyokat. Olyan beszédmagatartás kialakítására kell törekedni, ahol a feladat a beszéd megindítása, a szókinés bővítése, a nyelvtani szempontból helyes mondatalkotás, az összefüggő, közlésre alkalmas folyamatos beszéd elsajátítása egyszerű, majd bővített mondatokban, a beszéd kifejező erejének, árnyaltságának észrevetése.

Csökkenteni kell a már kialakult beszédfélelmeket, gátlásokat, helyes működési mechanizmusokat kell kialakítani.

Fontos szerepet van a *beszédmegértés és beszédészlelés* fejlesztésének. A percepciós bázis fejlesztése az anyanyelv foglalkozásokon is kiemelkedő helyet kap, hiszen ennek fejlődésével válik a gyermek képessé a mások által kiejtett beszédhangok, hangsorok felismerésére, reprodukálására, a szavak, mondatok megértésére. Fontos feladat az analizálás, szintetizálás, lényeg-kiemelés képességének kialakítása. Mivel a gyermek értelmi fejlődése egyenetlen, szükséges az összefüggések megláttatása, az asszociációs képesség kialakítása, a szemléletes gondolkodásról, az alapszintű, elvont gondolkodásra történő áttérés elősegítése.

A foglalkozások tartalma – módszertani ajánlás

Szükséges, hogy a gyerekek minél több *érzékszervi és mozgásos tapasztalatot* szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Kívánatosnak az egyetemes és nemzeti kultúra értékeinek, hagyományainak beépítését az anyanyelvi nevelésbe és teljesítsük ki ezt a természetes anyagokkal való manipulálással. Tudatosan kell arra törekedni, hogy a gyerekek minél természetesebb helyzetben, hozzájuk közelállón ismerkedjenek környezetükkel. A foglalkozások a mozgásos játékokon, az érzékszervi megtapasztaláson, a játékoságon alapuljanak. Anyagukat a természeti és társadalmi környezet alkossa. A témák rugalmasan kezelhetők. A témakörök több ponton kapcsolódhatnak, összefügghetnek egymással (pl. testünk- évszakok- ruházat-öltözködés kapcsán.) A témakörök a természet jelenségeiből a szűkebb és tágabb környezet megismeréséből, a mindennapi élet aktuális eseményeiből állnak, melyek befolyásolják majd a gyerekek játékát, alkotásait, érzés- és gondolatvilágát is. A gyerekek tapasztalataira, élményeire támaszkodva kell új ismereteket nyújtani, elmélyítve, rendezve a meglévőket, hiszen a beszéd a tevékenységbe ágyazott alkalmazás folyamatában fejlődik intenzíven. A gyermek kíváncsiságára, megismerési vágyára kell építeni, hiszen ez sarkallja cselekvésre, s ez a beszéddel együtt a kognitív funkciók fejlődéséhez vezet. A gyermekeket hozzá kell segíteni ahhoz, hogy maguk fedezzék fel környezetüket.

A feldolgozás során érvényesítendő fejlesztési területek

A nyelvi fejlesztés, mint fő tevékenység során a gyerekek aktív, aktivizálható és passzív szókincsének bővítése és a helyes beszéd kialakítása érdekében, szükség szerint ki lehet bővíteni, meg lehet ismételni a gyerek mondatát, a helyes grammatikai elemeket alkalmazva. A *beszédszlelési, beszédmegértési teljesítmény* életkori normához közelítése a nyelvi fejlesztés részét képezi. Az észlelés megfelelő szintje biztosítja ugyanis a gyermek számára, hogy újabb szavakat sajátítson el. A főnévi ragokat és jeleket azok megjelenésének sorrendjében gyakoroltatjuk egy-egy foglalkozáson:

- Tárgyrag: t
- Helyviszony: - a, - be (később: - ban, -ben)
- Birtokos jel: - é
- Birtokos személyrag: m (később: - d, - e, tehát csak az egyes számúak)
- Többesjel: (részeshatározó: - k; - nak, - nek)

- Helyviszony : n
- Helyviszony: - ból
- Helyviszony; - ra, - re
- Eszközhatározó: - val, - vel
- Helyviszony: - nál, -nél Helyviszony; -hoz, -hez, -höz
- Helyviszony; -ról, -ről
- Helyviszony: -tól, -től

Fokozatosan el kell jutni odáig, hogy a kezdeti tőmondatok használatát felváltsa a helyes rag és képzőhasználatú megalkotott, bővített mondat. A tanult szavak, nyelvtani szerkezetek gyakorlása céljából a pedagógus gyakran kérdezze a gyermeket. Törekedni kell arra, hogy a gyermekek mondatokban válaszoljanak. A hibákat rögtön ki kell javítani, hiszen a ragozást a gyakorlati nyelvhasználatban lehet elsajátítani. A gyerekekkel kérdezzenek, állandóan erre biztatni kell őket. A *mozgásfejlesztés* kiterjed a nagy- és finommozgás, a szem-kéz koordináció, szem-láb egyensúlyfejlesztésére, hiszen a beszéd a látható, átélt cselekvésekhez kapcsolódik, valamint a gondolkodás is a cselekedtetés, tevékenység által fejlődik. A *percepciófejlesztés* több csatornán keresztül valósul meg. Fejleszteni kell az auditív észlelésre épülő képességeket, a hallási ritmust, a hallási emlékezetet, a hallási figyelmet. Ezután lehet rátérni a *beszédhallás* fejlesztésére, a *szavak szótagokra bontására*. Fontos a *vizuális percepció* fejlesztése, finomítása, amelynek során a különbségek észrevételét, megfogalmazását kell gyakoroltatni. Ugyanígy gyakoroltatni kell a formák nevét, a formaállandóságot, a téri irányokat. A *természetes anyagok és technikák* megismertetésével segíteni lehet a taktilitás fejlesztését. E tevékenységek során megismerkednek verbális kifejezésekkel is, a felhasznált eszközökkel, anyagokkal, tevékenységekkel kapcsolatban. A gyermek kifejezheti, *átélheti, eljátszhatja* saját érzéseit, élményeit. Ezekben a szituációkban gyakorolhatják a fogalmakat, kifejezéseket, a beszéd prozódiai elemeit.

Az egyéni fejlesztés

Célja a kialakult beszédhiba javítása, az aktív, passzív szókincs bővítése és a grammatikailag helyes kifejező, összefüggő beszéd tanítása.

Feladata:

- a gyermek fejlettségi szintjéhez, a fejlődés üteméhez alkalmazkodó terápia;
- beszédindítás;
- artikulációs mozgást ügyesítő gyakorlatok;
- ajakgyakorlatok;
- nyelvgyakorlatok;
- légző és fűvási gyakorlatok;
- hallási diszkriminációs gyakorlatok;
- hangfejlesztés;
- hangrögzítés;
- automatizálás;
- a helyes légzéstechnika kialakítása;
- az összefüggő szöveges beszéltetés előkészítése.

Integrálódás-differenciálódás²

Mit fejez ki az integrálódás és a differenciálódás?

Az **integrálódás** jelentése: egységesülés, több különálló rész egésszé szerveződése, összegződése. A fejlődésben helyreállít bizonyos differenciálódó folyamatokat, eljárásokat, tevékenységeket úgy, hogy azokat egységesíti, összekapcsolja:

- az egymást követő napirendi szakaszokat a játékban,
- a különböző életkorú és fejlettségű gyerekeket a csoportban,
- a különböző nevelési eljárásokat, módszereket, eszközöket koncentrálja a foglalkozásban,
- a tevékenységek összekapcsolásával közelíti meg a csoport illetve a gyerekek játékát.

Ebben az integrált folyamatban is megjelenik a **differenciálódás** igénye, amely nélkül az egyén fejlődése a csoporthoz viszonyítva áttekinthetetlenné válna. Hozzájárul ehhez az óvodapedagógus is, aki megfelelő szakértelemmel választja ki a tapasztalatok megszerzésének és feldolgozásának tereit, eljárásait.

²OKI 97 ÓV „Mályva integráló,differenciáló program” alapján

Az így szerzett ismeretek belsővé válva gazdagítják, fejlesztik az egyén — fejlettségi szintjének megfelelő — készségeit, képességeit, alakítják és formálják *neveltségi szintjét*.

Mi a jelentése a differenciálódásnak?

A **differenciálódás** az egyéni különbségek tanulmányozását, elkülönítését, szétágazását jelenti kutatási módszerekkel.

Ez történik akkor:

-amikor egy gyereknek vagy csoportnak az egyszerűtől a magasabb szintek felé haladását vizsgálják,

-amikor az egyén és a csoport viszonylatában bizonyos funkciók tagozódnak, illetve egyidejűleg integrálódnak. Ugyanazt a műveletet vagy feladatot mindenki más tempóban és szinten végzi el az értelmi és a szociális fejlődés elért szintjén, úgy, hogy ez sem őt magát, sem társait nem zavarja.

Ezt megelőzi az is, hogy az egyéni nevelési módszerek, eljárások többoldalúak lesznek, miközben az egyének közötti különbségek is természetessé és elfogadhatóvá válnak. Mindez akkor lehetséges, ha a differenciálódás együtt jár a teljes nevelési folyamat integrációjával.

Alapelemek

Az **integráció** szervezeti kerete az óvodai játék, amelynek középpontjában a gyerekek állnak, akikkel egyénenként **differenciálni** csak akkor lehet, ha:

- a napirendi szakaszokat,
- a korcsoportokat,
- a tevékenységeket-foglalkozási tárgyakat,
- az ép és sérült gyerekeket

más szervezeti keretek-formák közé helyezzük.

Vagyis:

- folyamatossá tesszük a napirendet,
- osztatlanná a csoportokat,
- koncentrikussá a tevékenységeket, foglalkozásokat,
- specifikussá a sérült gyermekek nevelését.

Folyamatosság

Az egymást követő napirendi szakaszok játékba integrált, a gondozási tevékenységekkel összekapcsolódó szervezeti kerete-formája.

Feltétele és differenciált lehetősége annak, hogy a gyerekek a meglévő fejlettségei szintjükről egyéni tempójukban haladjanak, fejlődjenek. Cselekvéseikhez, tevékenységeikhez elegendő idő, hely, tér, eszköz álljon a rendelkezésükre. Az óvodapedagógus a gyerekek és a csoport ismeretében a biztonságot nyújtó és cselekvésre ösztönző helyzetekbe differenciáltan bekapcsolódik, ha szükséges, segítséget nyújt, továbbfejleszt. A gyerekek ismerik a nevelési folyamat szabályait, és személyiségüktől függően az időhatárokhoz igazodva betartják azokat. A folyamatosságban növekszik a játék szerepe, lehetősége. Láthatóvá válik az egyén, mint individuum. Létrejöhetnek azok a társas és emberi kapcsolatok, amelyekben a gyerekek szociális értékrendje kialakul. A folyamatosság, mint szervezeti keret-forma, mindenféle bontásban és koncepcióban, részlegesen vagy teljes egészében a napirendi folyamatra kiterjesztve önmagában is alkalmas. Alapja és szükségszerű szervezeti kerete az osztatlanságnak, a koncentrációnak és a specializációnak is.

Koncentráció

A tevékenységek és a foglalkozások játékban koncentrálódó szervezeti kerete-formája, amelyben az egymással belső összefüggésben álló műveltségi területek ötvöződnek, és a tevékenységekbe integrálódnak. Az egészséges életfeltételeket megteremtő *gondozás* a napirend teljes folyamatát összeköti a játékból kiinduló és oda visszatérő tanulással és a munkajellegű tevékenységekkel. Igazodik a gyermekek biológiai szükségleteihez, önállóságuk, képességeik szintjéhez. A játék elégséges időt, megfelelő teret és eszközöket kínál ahhoz, hogy a gyerekek tapasztalataikat, élményeiket, ismereteiket különböző helyzetekben feldolgozhassák. Az óvodapedagógusok által tervezett-szervezett, kapcsolódásukat tekintve kötetlen foglalkozások téma-centrikusak, tartalmilag differenciálódnak úgy, hogy közben egy-egy foglalkozási tárgy domináns szerepét erősítik.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a foglalkozások az alacsonyabb szintről haladjanak a magasabb szintek felé. Közben arra is ügyel, hogy ne a gyerekek életkorát, hanem a gyerek és a csoport fejlettségi szintjét vegye alapul. A foglalkozások játékos jellege lehetővé teszi, hogy a különböző életkorú és fejlettségű gyerekek akkor kapcsolódjanak be, és addig vegyenek részt a foglalkozáson, ameddig erre motiváltak és képesek.

Az adott témakörök tárgy körönkénti feldolgozása egyénenként, párokban vagy kisebb csoportokban is lehetséges.

Specializáció

Az integrált és specializált nevelést felvállaló Program a fejlődés-fejlesztés és a nevelés egységét a céltudatosan megszervezett támogató környezettel, az életkori szakaszokhoz és a gyerek fejlettségéhez illeszkedő cselekvési módokkal, eszközökkel szolgálja. A MINDI koncepcionális alapelemei által létrejövő nevelési folyamatban a gyerekek differenciált megismerése elvezeti az óvodapedagógust ahhoz a meggyőződéshez, miszerint nincs két fajta ember — sérült és ép —, csak változatos tulajdonságokkal rendelkező emberek vannak, akiknek emberhez méltó bánásmódra van szükségük

A sérült és ép gyermek együtt nevelése a korai szakaszban új normák, értékek megismerését alapozza meg, az elfogadást, a toleranciát, a másság tiszteletét. A speciális nevelés esélyt ad a sérült gyermeknek arra, hogy sérülésének korlátai között teljes életet élhessen az ép társakkal közösségben.

A sérült gyermek speciális nevelésének feltételei:

- legfeljebb huszonöt ép és egy sérült gyermek csoportonként,
- az ép gyermekek szüleinek hozzájárulása,
- az óvodapedagógus önkéntes vállalása, ismereteinek szakirányú kiegészítése,
- a sérülés típusának megfelelő speciális fejlesztést végző gyógypedagógus, pszichológus,
- a sérült gyermek teljes személyiségének fejlesztése a speciális fejlesztés mellett.

A speciális nevelés akkor tölti be integráló szerepét, ha a sérült gyerek a közösség olyan tagjaként él az épek között, aki a személyiségének fejlesztése mellett speciális bánásmódot is élvez. Ez a társai számára is elfogadott, természetes állapot.

15. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Kiemelt feladatunk a családokkal, csoportos óvónőkkel, megfelelő szakemberekkel, családgondozókkal a szoros együttműködés, rendszeres kapcsolattartás.

Fontosnak tartjuk, hogy a nyári időszakban is folyamatosan figyelemmel kísérjük ezeket az eseteket.

Célunk, hogy minden esetben megtaláljuk a gyermekek és a családok számára a legkedvezőbb megoldást, az esélyegyenlőség jegyében!

Tanév eleji feladataink:

- hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felmérése, veszélyeztetett gyermekek felmérése
- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők határozatának beszerzése
- tájékoztatók kiírása a faliújságokra
- SNI-s és BTM-s gyermekek nyilvántartásba vétele
- Családlátogatások, szükség szerinti fogadóórák megszervezése az új szülők számára

További feladataink:

- Konzultálás a csoportos óvónőkkel, esetmegbeszélés kezdeményezése szükség szerint
- Fogadóórák biztosítása igény szerint. A veszélyeztetett gyermekek folyamatos megfigyelése, családlátogatása, segítése,
- Kapcsolatfelvétel a Gyermekjóléti Szolgálattal, a kialakított kapcsolat ápolása, tevékenységének megismertetése a családokkal (pszichológia, jogi tanácsadás, család terapeuta, gyermekfelügyelet stb.).
- Jelzőrendszer kialakítása és működtetése szükség szerint a Gyermekjóléti Szolgálat felé.
- A tanévben jelentkező problémák minél gyorsabb kezelése, súlyosabbá válásuk megakadályozása, azaz a prevenció, probléma esetén kapcsolatfelvétel a családgondozóval, védőnővel.
- Aktív részvétel az adománygyűjtő, rászoruló családokat segítő akciókban, megmozdulásokban.
- Kapcsolattartás az óvoda pszichológusával.
- Tanköteles és óvodaköteles gyermekek hiányzásainak felmérése, igazolás hiányában a hiányzás okának feltárása, intézkedés
- Az SNI-s, és BTM-es gyermekekről fejlesztési napló, az egyéni fejlődési napló vezetése rendszeres konzultáció az őket fejlesztő szakemberekkel. A kontroll vizsgálatok időpontjának figyelemmel kísérése.
- A rendszeres gyermekvédelmi határozat érvényességének figyelemmel kísérése.
- Halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlődésének folyamatos mérése, szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás, konzultáció.

Forrás Református Óvoda OM:200197 forrasovi@forrasovi.hu 68/412-901

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Egyetértését nyilvánította:

(Szülői Szervezet Elnöke)

Dátum: 2023. 08. 28.

Aláírás:

Elfogadta:

(A Forrás Református Óvoda nevelőtestülete)

Dátum: 2023. 08. 28.

Aláírás:

Jóváhagyta:

(A Fenntartó Orosházi Református Egyházközség)

Dátum: 2023. 08. 28.

Aláírás:

FELHASZNÁLT ÉS TANULMÁNYOZOTT IRODALOM

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (2012)
- A református óvodai nevelés keretprogramja (RPI Budapest 1998)
- Tevékenységközpontú óvodai nevelési program (Fábián Katalin)
- Biblia (Magyar Bibliatanács kiadványa Budapest 1990)
- Adjunk esélyt gyermekeinknek a teljesebb életre (Kiegészítő óvodai program 1992)
- Óvodai programkészítés, de hogyan (Nagy Jenőné)
- A magyar közoktatás távlati fejlesztésének stratégiája (Művelődési Minisztérium kiadványa)
- Óvoda a közoktatás rendszerében (Dr. Szüdi János)
- 365 történet a Bibliából gyerekeknek
- Bibliai képeskönyv (Corvina 1987)
- Kudarc nélkül az iskolában
- Goleman Daniel: Érzelmi intelligencia (Háttér Kiadó, Budapest)
- Buda Béla: Személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája (Tankönyvkiadó Budapest 1986)
- Pereszlényi Éva: A Helyi Óvodai Nevelési Program HOP szakmai feltételrendszere (ALCIUS Bt Budapest 1997)
- Nagy Jenőné: Gyermektükör